

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**K JAZYKU A STYLU UDÁLOSTÍ LET 1976 – 1980 V ČESKÝCH
DENÍCÍCH (RUDÉ PRÁVO, MLADÁ FRONTA,
SVOBODNÉ SLOVO)**

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

Autor práce: Marcela Králová

Studijní obor: ČJ – D/SŠ

6. ročník

2009

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/198 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Tábor, 18. dubna 2008

Ráda bych vyjádřila své poděkování doc. PaedDr. Bohumile Junkové, CSc. Za cenné radz a připomínky, které mi k práci poskytla.

Marcela Králová

ANOTACE

Cílem diplomové práce je vyhledat nejvýznamnější události politické, hospodářské, sportovní a kulturní v období let 1976 – 1980, jak byly prezentovány v tehdejších nejčtenějších denících (Rudé právo, Svobodné slovo, Mladá fronta), a porovnat je s hodnocením současné historiografie.

Pozornost jsme zaměřili i na charakteristiku výše vyjmenovaných novin, především na jejich vnější vzhled, strukturu a uspořádání jednotlivých stran a rubrik. Snažili jsme se popsat jejich shodné znaky a odlišnosti.

Další část tvoří jazykověstylistická analýza vybraných žurnalistických sdělení, která mimo jiné ukazuje sepětí žurnalistických sdělení s dobou, v níž jsou tvořena. Analýza zároveň dokládá ovlivnění publicistických textů a článků totalitní žurnalistikou sovětského typu a stávajícím politickým zřízením.

Všimli jsme si rovněž jazykových prostředků charakteristických pro funkční styl publicistický, především prostředků stylové automatizace a aktualizace.

ANNOTATION

The goal of this diploma thesis is to research the most important political, economical, sport and cultural events that took place in the era of 1976-1980 and how they were captured in the most widely read journals (*Rudé právo*, *Svobodné slovo*, *Mladá fronta*) and to compare them with the assessment of the current historiography.

We also observed the journals mentioned above, especially their resemblance, structure and layout of the particular pages and rubrics. We tried to describe their common attributes and dissimilarities.

Another part of this thesis is dedicated to language stylistic analysis of the selected journalism notelets, which among others shows the clasp of the journalism notelets with the era in which they were created. At the same time the analysis illustrates the affection of the publicists texts and articles by the totalitarian journalism of the Soviet type and by the political constitution of that era.

We also paid attention to the language's ways and means which are characteristic for publicistic functional style, mostly the ways and means of stylish automatization and actualization.

OBSAH

Obsah	3
Úvod.....	5
1 Žurnalistika	6
1. 1 Definice termínu žurnalistika a příbuzných pojmů	6
1. 2 Stručná historie žurnalistiky.....	7
1. 3 Typy žurnalistiky.....	8
1. 3. 1 Žurnalistika autoritářská, totalitní.....	8
1. 3. 1. 1 Socialistická žurnalistka v Československu.....	9
1. 3. 1. 2 K textům politické propagandy	10
1. 3. 2 Žurnalistika liberální	11
1. 3. 3 Žurnalistika sociální odpovědnosti.....	12
2 Významné události mezi lety 1976 –1980.....	13
2. 1 Rok 1976.....	15
2. 2 Rok 1977	18
2. 3 Rok 1978.....	22
2. 4 Rok 1979.....	25
2. 5 Rok 1980.....	29
3 Charakteristika vybraných celostátních deníků	33
3. 1 Rudé právo.....	33
3. 1. 1 Stručná historie Rudého práva.....	33
3. 1. 2 Charakteristika deníku Rudé právo	34
3. 1. 3 Obsah a uspořádání rubrik v Rudém právu.....	35
3. 2 Mladá fronta	39
3. 2. 1 Stručná historie Mladé fronty.....	39
3. 2. 2 Charakteristika deníku Mladá fronta.....	39
3. 2. 3 Obsah a uspořádání rubrik v Mladé frontě	41
3. 3 Svobodné slovo.....	44
3. 3. 1 Stručná historie Svobodného slova.....	44
3. 3. 2 Charakteristika deníku Svobodné slovo	45
3. 3. 3 Obsah a uspořádání rubrik ve Svobodném slovu.....	46
4 Publicistický styl	50
4. 1 Vnitřní diferenciacce publicistického funkčního stylu	50

4. 1. 1 Zpravodajský styl.....	51
4. 1. 2 Publicistický styl v užším smyslu (útvary analytické).....	52
4. 1. 3 Publicistický styl beletristický.....	52
4. 2 Popis stylové normy publicistického stylu.....	52
4. 2. 1 Jazykověstylistická analýza.....	53
4. 2. 1. 1 Kompozice	53
4. 2. 1. 1. 1 Fotografie	54
4. 2. 1. 1. 2 Titulky	55
4. 2. 1. 2 Hláskosloví.....	55
4. 2. 1. 3 Tvarosloví.....	56
4. 2. 1. 4 Syntax	56
4. 2. 1. 5 Lexikum.....	57
5 Reklama a inzerce.....	65
5. 1 Reklama ve sledovaném socialistickém tisku.....	66
Závěr.....	68
Seznam literatury	71
Přílohy	

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na jazyk a styl událostí let 1976 – 1980 v českých denících. Opírá se především o zpravodajské texty a publicistické články deníku Rudé právo, listu nad jiné autoritativního, který hrál klíčovou roli v politické propagandě. Jako doplňkový materiál byly použity i noviny Svobodné slovo a Mladá fronta, jež tehdy rovněž patřily mezi nejčtenější denní tisk.

Vzhledem ke sledovanému období (1976 – 1980), které zčásti postihuje normalizaci v Československu, je samostatná kapitola věnována socialistické žurnalistice v Československu a jejím funkcím. Protože se doboví čtenáři setkávali s přímou politickou propagandou častěji než dnes, uvádíme některé znaky typické pro tento druh textů.

Konkrétním cílem je vyhledat nejvýznamnější politické, hospodářské, sportovní a kulturní události v jednotlivých letech výše zmíněné historické etapy, jak byly prezentovány v soudobém tisku, a porovnat je s názory současnými.

Nedílnou součástí tvoří charakteristika uvedených deníků, která se zaměřuje jak na historii deníků, tak na jejich vnější popis, strukturu a uspořádání jednotlivých stran a rubrik. Snažíme se zachytit, v čem se od sebe jednotlivé noviny odlišovaly a v čem se naopak shodovaly.

V další části je vymezen publicistický funkční styl a jeho vnitřní diference. Vybraná žurnalistická sdělení jsou podrobena jazykověstylistické analýze, v níž je pozornost věnována všem jazykovým rovinám (kompozici, tvarosloví, hláskosloví, syntaxi a lexiku). Všimáme si také jazykových prostředků typických pro výše uvedený funkční styl, především prostředků stylové automatizace a aktualizace.

V závěru se stručně zmiňujeme o další složce novin, a sice reklamě a inzerci, o jejich funkcích a podobě v socialistickém tisku.

V práci jsme se nezabývali přílohami, protože jejich obsahem byly především texty zábavní, populárněnaučné a beletristicky zaměřené publicistické útvary.

1 ŽURNALISTIKA

1. 1 DEFINICE TERMÍNU ŽURNALISTIKA A PŘÍBUZNÝCH POJMŮ

Žurnalistika patří do oblasti sociální komunikace, pro kterou je charakteristické sdělování v rámci sociálního kontaktu. Jednou ze součástí sociální komunikace je i komunikace masová, jež je realizována hromadnými sdělovacími prostředky (masovými médii, masmédií). Podle **Jaroslava Bartoška** (1997) je masová komunikace zpravidla jednosměrná (směřuje od zdroje k příjemci), předávané sdělení je veřejné a probíhá nepřímo (prostřednictvím technických přenosových prostředků, médií¹), přičemž publikum je prostorově i časově rozptýleno a není přesně vyhraněno. Práce se však omezuje pouze na žurnalistiku ve formě tištěné² v podobě novin³.

Termín žurnalistika je v **Encyklopedii praktické žurnalistiky** (1999) definován jako „novinářské povolání i produkty této činnosti, které informují o aktuálním dění ve společnosti a názorech na toto dění“⁴. Mezi úkoly žurnalistiky řadí **Jaroslav Bartošek** (1997) sbírání, úpravu a distribuci žurnalistických sdělení (textů, komunikátů) v žurnalistických celcích⁵ určených veřejným příjemcům.

Za žurnalistické sdělení považujeme vše (zprávy, komentáře, oznámení), „co podává nebo předává zprávu o existujících věcech, jevech a událostech, a to minulých, přítomných i budoucích“⁶. Sdělení rovněž přenáší znaky, symboly nebo motivy. Uspořádané sdělení obsahující a reflektující realitu našeho světa nazýváme informací.

V české lingvistické terminologii nebyl dodnes zcela jednoznačně vymezen vzájemný vztah mezi termíny publicistika a žurnalistika. **Bartošek** (1997) žurnalistiku chápe jako souborné označení pro zpravodajství (určeno k informování) i publicistiku (určena k hodnocení, posuzování a přesvědčování). **Marie Čechová** (2003) vymezuje

¹ Médii rozumíme prostředky masové komunikace, které se podílejí na procesu této komunikace. Můžeme mezi ně zařadit např. noviny, časopisy, rozhlas, televizi, knihu, film, video, CD-ROM, internet, letáky aj.

² **Encyklopedie praktické žurnalistiky** (1999) zahrnuje do tištěných médií noviny (deníky), časopisy a inzertní list. Jejich úkolem je zprostředkovávat informace a názory šířením textů, obrazů, grafik a kreseb v rámci typografického zpracování.

³ Noviny jsou v **Encyklopedii praktické žurnalistiky** (1999) definovány v širším smyslu jako pravidelně, periodicky vycházející tiskoviny. V užším smyslu označují denní tisk v různých modifikacích. Noviny se obracejí aktuálním a obecným obsahem na širokou čtenářskou obec s cílem informovat veřejnost.

⁴ OSVALDOVÁ, B. a HALADA, J. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999, s. 218 – 219.

⁵ Za žurnalistický celek považuje **Jaroslav Bartošek** (1997) v širším smyslu celé médium (např. deník, časopis atd.), v užším smyslu určitý soubor sdělení, informací (např. rubriky v denním tisku).

⁶ BARTOŠEK, J. *Žurnalistika. Úvod do studia*. Olomouc: FF UP, 1997, s. 5.

publicistiku jako „součást žurnalistiky s funkcí přesvědčovací, hodnotící a získávací, žurnalistika se pak pojímá jako synonymní pojmenování k novinářství“⁷.

Všechny termíny (žurnalistika, publicistika i zpravodajství) ale mají jedno společné. Znamenají totiž „především veřejnou činnost spojenou s mezilidskou mediální komunikací, při níž dochází k informování o aktuálních společenských a politických událostech a k jejich komentování“⁸.

1. 2 STRUČNÁ HISTORIE ŽURNALISTIKY

Michael Kunczik (1995) považuje za předchůdce dnešních žurnalistů potulné pěvce ve středověké Evropě, kteří ústně předávali informace o aktuálních událostech, a dále pak osoby mající přístup k informacím (posly, městské písaře, knihtiskaře, obchodníky a diplomaty).

Zrod žurnalistiky klade **Encyklopedie praktické žurnalistiky** (1999) do počátku novověku, kdy na konci 15. století došlo k převratným změnám ve struktuře společnosti, výrobě, způsobu života a myšlení. V tomto období prošla města prudkým rozvojem, roztržité oblasti byly sjednoceny ve větší státní celky, uskutečnily se významné zámořské objevy a byl vynalezen knihtisk. Tradiční zemědělská společnost se změnila ve společnost průmyslovou a občanskou, v níž byl položen větší důraz na osobní svobodu a svobodu podnikání. Rovněž dochází k růstu vzdělanosti a jazykové diferenciaci, latina postupně ztrácí svoje výsadní postavení.

Nově vzniklá moderní společnost si žádala kvalitnější, rychlejší a dostupnější přístup k informacím, a ty se stávají předmětem obchodu. **Barbora Osvaldová** (2001) uvádí, že určité části korespondence knížat, panovníků, klášterů, univerzit, říšských měst či městských republik byly prodávány dál a postupně tak vznikaly první ručně psané noviny.

První pravidelně vycházející tištěné noviny se objevily v Německu už na počátku 17. století. V Čechách začal vydávat česky psané a tištěné noviny Karel František Rosenmüller počátkem 18. století. Pokračovatelem byl Jan Ferdinand ze Schönfeldu, nicméně skutečným zakladatelem českého novinářství se stal až Václav Matěj Kramerius. Krameriusovy c.k. vlastenecké noviny si vytvořily síť vlastních dopisovatelů, díky nimž přinášely originální původní informace. Obsahovaly veršovaný úvodník, interview, různé přílohy a zprávy byly rozděleny do rubrik.

⁷ ČECHOVÁ, M. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 206.

⁸ Tamtéž, s. 206.

V devatenáctém století se vedle vlastního zpravodajství rozvíjela i publicistika. Politická žurnalistika se v Čechách profilovala zejména koncem čtyřicátých let v souvislosti s uvolňováním cenzury.

Později došlo k propojení politických uskupení a denního tisku. Jak uvádí **Jaroslav Bartošek** (1997), sloužila po desítky let 20. století česká žurnalistika nacistické a komunistické ideologii. S novou politickou situací a rozvojem žurnalistických technologií v devadesátých letech 20. století se její postavení ale změnilo. Obnovená svoboda a nezávislost na státu a politických elitách přinesla pluralitu obsahu a názorů.

1. 3 TYPY ŽURNALISTIKY

Žurnalistika se musí přizpůsobovat různým typům čtenářů, posluchačů, diváků, musí zpracovávat rozdílné druhy informací a zároveň je nucena přizpůsobovat se aktuálnímu společenskému zřízení, které vymezuje prostor její působnosti. Z této mnohotvárnosti se vyvinula řada typů žurnalistiky, které se nechají rozlišit podle mnoha kritérií.

Zmíníme se však pouze o jednom aspektu, který je pro potřeby práce důležitý, a sice o vztahu žurnalistiky ke státní moci a k jednotlivcům. Z tohoto hlediska rozlišuje **Jaroslav Bartošek** (1997) tři druhy žurnalistiky.

1. 3. 1 ŽURNALISTIKA AUTORITÁŘSKÁ, TOTALITNÍ

Vůbec nejstarším typem žurnalistiky je žurnalistika autoritářská, totalitní. Pochází ze 16. století a je odvozena ze státní filozofie absolutismu. Hlavním úkolem tisku je sloužit státu, státní moci a státní ideologii. Zájmy státu jsou nadřazeny zájmům občanů. Právo získat informace a nakládat s nimi má jen několik vlivných a mocných, kteří vykonávají vedoucí funkce.

Mezi hlavní a nezpochybnitelné autority patří boží zjevení (doktrína božského práva a autorita církví), urozený původ nebo charisma, bohatství a mocenské prostředky šlechty, monarchů, diktátorů a vůdců. Společnost může ovládat stranická hegemonie nebo intelektuální elita a bohatá průmyslově finanční lobby.

V této autoritativní žurnalistice má kořeny i sovětská teorie tisku, podle které má tisk (a ostatní média) sloužit jako prostředek k udržení a rozvoji socialistického systému a jeho strany. Stát má přímou kontrolu nad médii, a ta jsou definována jako nástroj státu. Vydavatelé a šéfredaktoři jsou členy vládnoucích struktur. Významnou

roli zde hraje cenzura. Žurnalistika se projevuje uniformitou a jednostranností. Veřejnost se může dozvědět jen ty informace, které schválila monopolní elita.

Od autoritářské žurnalistiky se totalitní model sovětského typu liší odstraněním motivu zisku médií. Rovněž aktuálnost při prezentaci zpráv je až druhořadá. Cílem už není status quo, ale rozvoj a přeměna společnosti, jež má vést k dosažení komunistického stadia.

Autoritářské pojetí práva na informace je možno odhalit i v demokratických systémech. Uplatňují ho zejména majitelé informací a osobnosti veřejného zájmu. Záleží na osobnosti žurnalisty, či zájmy bude hájit, a jakým způsobem bude informace vyhledávat, zpracovávat a podávat.

1. 3. 1. 1 Socialistická žurnalistika v Československu

V socialistickém Československu v letech 1948-1989 zaujímala výsadní postavení totalitní žurnalistika sovětského typu. Média tehdy podléhala cenzuře. Od novinářství byly požadovány principy stranickosti, marxistické ideovosti a lidovosti. Denní tisk byl považován za pramen poznání, za nástroj agitace a propagandy a zároveň za prostředek politické a odborné výchovy. Noviny měly čtenáře přimět zaujmout určitý postoj k politickému dění a dát mu návod, jak má jako občan jednat. Hlavní roli měl hrát především stranický tisk.

Milan Jelínek (1956) vyjmenovává několik základních vlastností tisku, které by mu měly zaručit jeho účinnost. Požaduje, „aby informační a agitační fakta uveřejňovaná v novinách byla pravdivá, spolehlivá a pokud možno úplná a aby jejich zpracování bylo přesné a přesvědčivé“⁹. Mezi další požadavky kladené na denní tisk patřila aktuálnost a „útočnost proti přežitkům minulosti a tvořivá kritičnost vůči nedostatkům v životě dnešní společnosti“¹⁰. Úkolem novin bylo mimo jiné fakta nejen popisovat, ale i rozebírat a hodnotit.

Za pozornost stojí i pohled socialistického tisku na tisk „buržoazní“. „Buržoazní“ noviny jsou označovány za „nástroj boje proti revolučnímu dělnickému hnutí“¹¹, přičemž vědomě zastírají rozpory v kapitalistické společnosti. Středem jejich pozornosti jsou bulvární senzace, jež mají „odvést pozornost od základních otázek společenských a zároveň vyhovět mentalitě svých měšťáckých a maloměšťáckých

⁹ JELÍNEK, M. *O jazyku a stylu novin*. Brno: Ústřední výbor KSČ. 1956. s. 5.

¹⁰ Tamtéž, s. 5.

¹¹ Tamtéž, s. 5.

čtenářů“¹². Středem socialistického tisku je naproti tomu pracující člověk a jeho růst ve všech možných směrech (výrobním, kulturním, sportovním, politickém a morálním). Nezapomíná se ani na touhu socialistického člověka po míru.

1. 3. 1. 2 K textům politické propagandy

Socialistický tisk se vyznačoval snahou prezentovat určitý ideologický obraz světa, který se však od světa reálného více či méně odlišoval. Oficiální deníky přinášely pozitivní témata (tzn. byly loajální a sympatizovaly se současným politickým vedením).

Úkolem jazyka bylo „působit na vědomí lidí „za účelem jeho přeměny“, která by znamenala „ztotožnění“ s propagandou a metodami strany jakožto řídicí složky společnosti“¹³. Texty politické propagandy si nekladly za cíl šířit myšlenky, spíše se snažily potlačit samotnou schopnost myslet. Slovo se stalo mocenským nástrojem. Komunistický tisk si podle **Petra Fidelia** vytvořil svoji „novou řeč“, v níž byla „slova nedílně spjata s určitými předem vymezenými, přísně kodifikovanými sémantickými obsahy“¹⁴.

Charakteristickým znakem pro jazyk textů politické propagandy je „vyprazdňování“ obsahu slov. Slovní význam byl devalvován, což se stalo prostředkem lži, jež měla vést k ovládnutí společnosti. Pro totalitní češtinu byly typické fixní obraty, klišé, které se staly obraty oficiálně danými (např. *osvojování kulturních hodnot širokými masami pracujících*). Jejich opakováním se manifestovala názorová solidarita s vládnoucí mocí. Ve svém důsledku to vedlo k tomu, že „novinové texty nepřinášely téměř žádné informace, omezovaly se pouze na onu manifestaci ortodoxních postojů; jejich původní „magická“ funkce („co je řečeno, to je skutečností“) v posledních letech totality ustupovala této funkci „manifestační“¹⁵. Dalším výrazným znakem textů socialistické žurnalistiky je specifická vojenská obraznost vyjadřování (např. *boj proti imperialismu, boj za lepší zítřky*), z níž je patrné, že jedinec je pouhou součástí většího celku.

Texty oficiální propagandy nepřinášely hluboké ani nové myšlenky. Plochosť a chudost však byla zastírána přikrášleným a neprůhledným, učeným slohem. Používala se slova příliš obecná, široká, mlhavá, abstraktní. Výraz byl mnohdy nadměrně složitý a

¹² Tamtéž, s. 6.

¹³ FIDELIUS, P. *Řeč komunistické moci*. Praha: Triáda, 1998, s. 12-13.

¹⁴ FIDELIUS, P. *Řeč komunistické moci*. Praha: Triáda, 1998, s. 183.

¹⁵ ŠLOSAR, D. Jazyk totality a jazyk dneška. In Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 110 - 113.

nepřístupný, objevovalo se zbytečně mnoho cizích slov. Místo konkrétních faktů uváděl autor povšechná hodnocení složená z nepůvodních a již hotových myšlenek a formulací, které jen obměňoval. Ve slohu se tento přístup projevil frázovitostí.

Dobovou zakotvenost odhaluje četnost výskytu slov v textech. V sedmdesátých letech se podle **Jaroslava Bartoška** (1997) nejčastěji vyskytovala podstatná jména: *práce, strana, děti, organizace, doba, život, závod, země, svaz, podnik, činnost, výroba, řada, škola, město, výsledek, plán, soudruh*. Z přídavných jmen se nejčastěji používaly výrazy: *socialistický, nový, každý, národní, sovětský, velký, mladý, dobrý, politický, hlavní, základní, pracovní*.

1. 3. 2 ŽURNALISTIKA LIBERÁLNÍ

Pod vlivem osvícenství došlo k novému sebeuvědomění tisku, jehož výsledkem byla právě liberální žurnalistika. Lidé začali být považováni za racionální bytosti (tzn. měli by být schopni rozlišovat pravdy a nepravdy). Základní hodnotou liberalismu je soukromé podnikání a soutěž volného trhu. Všechny myšlenky by měly mít šanci být vyslyšeny. Stát v tomto pojetí existuje jen proto, aby každému jednotlivci zajistil podmínky pro jeho osobní rozvoj.

Podle liberální žurnalistiky by měl být tisk při hledání pravdy diskusním partnerem, a ne fungovat jako nástroj vlády sloužící k ovlivňování. Jednou z jeho povinností je naopak vládu kontrolovat, což je možné jen tehdy, osvobodí-li se od jejího vlivu a dohledu. Dalším úkolem je jednak bojovat za možnost šířit i názory jedince odlišné od názorů převažující většiny, jednak hájit zájmy veřejnosti proti zájmům mocných (odhalovat korupci a jiné typy nezákonností). **Kunczik** (1995) uvádí, že se stalo běžným označovat tisk za „čtvrtou moc“.

Liberální novinář si osobuje právo informovat o čemkoli a svůj názor vydává za názor obecný. Ačkoli řadě záležitostí příliš nerozumí, do všech mluví, aniž by se hlásil k odpovědnosti za výsledek své práce. Případná negativa obhajuje zájmem veřejnosti.

Z liberální žurnalistiky vychází americký model liberalismu. Masmédia většinou vnímá jako soukromé podniky, které nejsou ničím odpovědné nejen státu a institucím, ale ani veřejnosti jako celku. Žurnalistika se stává pouhým předmětem podnikání a pod vlivem konkurenčního prostředí volného trhu dochází ke koncentraci masmédií v rukou magnátů a obřích komerčních společností, čímž je omezena pluralita sdělovaných informací. Komerčně orientovaná masmédia se velmi často soustředí jen

na publicitu drbů a senzací. Kritérium objektivitu přestává být tím nejdůležitějším. Užitečné a ověřené informace jsou vytlačovány výmysly a nepodstatnými zajímavostmi. Komerční reklama stále více využívá média pro své účely.

1. 3. 3 ŽURNALISTIKA SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOSTI

Tento typ žurnalistiky bývá označován také jako tzv. skandinávský model nebo jako třetí cesta. Vznikl jako reakce na poznatek, že bylo naivní věřit v seberegulaci a sebekontrolu na trhu médií. Ke státní moci, pokud pracuje zákonně, a k institucím založeným na kulturních tradicích je v podstatě loajální. Teorie sociální zodpovědnosti je založena na představě svobodně a sociálně jednajícího tisku. Ten respektuje právo na soukromí, odmítá honbu za ziskem a šíření nenávisti, přednost mají pozitivní informace před negativními. Jeho hlavním úkolem je přispívat ke stabilitě společnosti a k jejímu klidnému fungování. Sami novináři by měli dokonale znát a dodržovat zákony a etické kodexy.

Od vlády a státu se na oplátku očekává podpora masmédií a žurnalistů. Televize, rozhlas, agentury jsou dotovány, aby nebyly závislé na komerčních produktech. Dbá se i na vyváženou programovou skladbu (prostor musí dostat i opoziční strany, menšiny, neziskové organizace aj.).

2 VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI MEZI LETY 1976 - 1980

Cílem této kapitoly je uvést nejvýznamnější události, které se odehrály mezi lety 1976 - 1980 tak, jak o nich informoval soudobý tisk, a v některých případech je doplnit o názory současné historiografie¹⁶. Vzhledem k tomu, že dějiny jsou vždy názřány optikou stávajícího vládnoucího systému, jsou stejná fakta hodnocena rozdílně a mnohdy jsou k nim zaujata zcela protichůdná stanoviska¹⁷. Úkolem této práce však není rozhodnout, který názor se blíží „objektivní“ pravdě či které přesvědčení je správné.

Charakteristickým rysem tehdejšího světa bylo jeho rozdělení na dva tábory. Základní ideologický antagonismus mezi Východem a Západem i nadále přetrvával, přestože k určitému posunu přece jen došlo¹⁸. Obě nejvýznamnější velmoci, SSSR i USA, se snažily najít východisko z letitého bipolárního patu. USA a jejich spojenci byli však i nadále označováni Sověty za úhlavního nepřítelę Východu.

Socialistické deníky si upravovaly realitu k obrazu svému (lépe řečeno k obrazu stávajícího politického uspořádaní), a to vždy tak, aby byl Západ vnímán jako nepřítel od něhož hrozí nebezpečí. Kapitalismus byl označen za hlavního viníka sociální nerovnosti a nespokojenosti¹⁹ v zemích kapitalistického zaměření. Východ byl naopak spojován se snahou o zachování míru, snahou o zajištění sociálních jistot a spravedlnosti.

Rozdílné vnímání světa výstižně dokládá pohled na vládu a osobnost Margaret Thatcherové. Rudé právo přineslo 30. 11. 1979 toto sdělení: *„Již více než půl roku stojí v čele britské vlády vůdkyně Konzervativní strany Margaret Thatcherová. Spolu s ní se v Británii dostaly k moci nejreakčnější politické síly, které neváhají použít všech prostředků k tomu, aby zabezpečily zájmy vládnoucí třídy, finančního kapitálu a britských i mnohotvárných monopolů. Sama Margaret Thatcherová to v každodenní praxi dokazuje slovy i skutky.“*²⁰

¹⁶ Při hodnocení československých dějin jsme se opírali o názory zejména **Vojtěcha Mencla** (1990) a **Jiřího Pernese** (2003). V případě světových dějin jsme vycházeli především z knihy **Konec evropské éry** (2003), dále pak z **Encyklopedie moderní historie** (2002).

¹⁷ Určitou roli v odlišnosti názorů mohl sehrát, vedle změny politických poměrů, i časový odstup, který má současná historiografie k dispozici.

¹⁸ Již v roce 1975 došlo v Helsinkách na zasedání „Konference o bezpečnosti a spolupráce v Evropě“ k vzájemným jednáním mezi představiteli RVHP a EHS o možnostech vzájemného styku. Jednání pokračovala i v lednu následujícího roku.

¹⁹ Jeden z mnoha titulků, kterých byly socialistické noviny plné, zní: *„Pobyt v nemocnici luxusem. Vlna zdražování na Západě neustává. I školáci demonstrují.“* (Rudé právo (dále jen RP), 2. 3. 1976, s. 7.)

²⁰ RP, 30. 11. 1979, s. 6.

Kniha **Konec evropské éry** (2003) ale přináší poněkud jiný pohled na první ministerskou předsedkyni. Jediným údajem, na němž se oba zdroje shodly, je skutečnost, že Thatcherová stála v čele Konzervativní strany. Informace o ochraně vládnoucí třídy a finančního kapitálu jsou zde popřeny. Thatcherová je naopak vylíčena jako člověk, který, ač patří ke konzervativcům, se rozhodně nedomnívá, že by bohatství nebo šlechtický titul dávaly komukoliv zvláštní privilegia.

Československo se v uvedených letech nacházelo v období normalizace, které je dnes hodnoceno jako doba úpadku občanské společnosti a dlouhodobé ekonomické stagnace. Negativní stanovisko, jež zaujímá dnešní historiografie ke zmíněné etapě, je však v rozporu s představou šířenou komunistickou propagandou. Normalizační kurz v Československu byl zaručen nástupem Gustáva Husáka do funkce prezidenta ČSSR v roce 1975. Jeho zvolením byla opět připuštěna kumulace funkcí prezidenta a generálního tajemníka KSČ. Předsedou federální vlády byl od roku 1976 Lubomír Štrougal.

Denní tisk přinášel v letech 1976 – 1980 vedle nových, aktuálních a nečekaných informací i náměty, které se neustále opakovaly a byly pro noviny charakteristické. Mezi „vděčná“ témata významných českých socialistických periodik patřily sjezdy komunistických stran ve všech zemích a rozmanité státní návštěvy. Oblíbené byly rovněž články o ženách, socialistické mládeži a socialismu jako takovém. Komunistický tisk také často podával zprávy o stavu zemědělství (zde se náměty odvíjely podle toho, jaké právě panovalo roční období). Nezapomínalo se ani na dělnickou třídu, v níž si značnou pozornost vydobyli horníci. Periodicky se opakující události si mohly být taktéž jisty přízní tisku. V oblasti kultury se jednalo především o festival Pražské jaro, MFF v Karlových Varech, Mezinárodní televizní festival, festival Sokolov, Jiráskův Hronov, výstava Země živitelka aj. Příznivcům Závodu míru se rovněž dostalo každoroční pravidelné dávky informací o průběhu nového ročníku tohoto cyklistického závodu.

2. 1 ROK 1976

a) Politické události v Československu

Významnou událost pro denní tisk představoval XXV. sjezd KSSS, o němž se obsáhle a dlouhodobě informovalo. Čeští komunisté nezůstávali za svými sovětskými „spolustraníky“ pozadu a pečlivě připravovali XV. sjezd KSČ, který proběhl ve dnech

12. - 16. 4. 1976. Zaměřil se zejména na otázky hospodářské a sociální politiky. Na sjezdových zasedáních byla mimo jiné schválena „Zpráva o činnosti strany a vývoji společnosti od XIV. sjezdu a dalších úkolech KSČ“ a rovněž „Směrnice pro hospodářský a sociální rozvoj v letech 1976 – 1980“. Sjezd konstatoval, že v Československu došlo k všestrannému pokroku, a ujistil občany a delegáty, že Československo směřuje k radostné budoucnosti. Rezervy národního hospodářství se našly v řídicí a organizační činnosti.

V červnu odjela československá delegace v čele s Gustávem Husákem do Berlína, aby se zde zúčastnila konference evropských komunistických a dělnických stran. Výsledkem konference byl dokument „Za mír, bezpečnost a společenský pokrok v Evropě“.

Ve dnech 22. - 23. 10. se konaly volby do všech stupňů zastupitelských orgánů v ČSSR (do Federálního shromáždění, do České národní rady, Slovenské národní rady a do národních výborů). Kandidáty Národní fronty volilo více než 99,9 % oprávněných voličů.

Předsedou České národní rady se stal Evžen Erban. Česká národní rada pak zvolila předsedou vlády ČSR Josefa Korčáka. Novou vládu vedenou Lubomírem Štrougalem jmenoval 11. listopadu prezident Gustáv Husák.

b) Politické události v zahraničí

V Číně zemřel v lednu čínský premiér Čou En-laj. Politik, s jehož jménem bylo podle Rudého práva „*spojeno navázání těsných vztahů se socialistickými zeměmi stejně jako pozdější nepřátelství vůči většině z nich, především vůči SSSR*“²¹. V září přišla z Číny další nečekaná zpráva o smrti Mao-ce tunga.

V únoru dobyly jednotky angolského marxistického národněosvobozeneckého hnutí MPLA město Huambo a obsadily štáb konkurenčních organizací podporované Jihoafrickou republikou FNLA a UNITA, jež v tomto městě zřídily dočasné centrum země. Boje pokračovaly i přesto, že Angolskou lidovou republiku, vyhlášenou 11. listopadu 1975, uznala 11. února Organizace africké jednoty a 17. února Francie i Portugalsko.

²¹ RP, 23. 3. 1976, s. 6.

Vojenský převrat v Argentině sesadil prezidentku Marii Estel Perónovou, vdovu po Juanu Perónovi. Armáda obsadila v Buenos Aires všechny centrální úřady a strategická místa. Novým prezidentem se stal generál Jorge Rafael Videla.

V březnu rezignoval britský ministerský předseda Harold Wilson. Důvodem pro jeho odstoupení byla neschopnost řešit problémy se stále sílícími odbory. Wilson předal uvolněné premiérské křeslo Jamesi Callaghanovi.

Egypt vypověděl smlouvu o přátelství a spolupráci se SSSR. Tento čin byl v socialistických zemích považován za projev nevděku Egypta vůči SSSR.

V Libanonu pokračovala občanská válka mezi křesťany a Palestinci, na jejichž stranu se přidali libanonští muslimové. USA byly obviněny z vměšování se do konfliktu a z pokusu o likvidaci palestinského odboje a libanonského národního hnutí. V říjnu se podařilo vyjednat příměří.

Po pádu Salazarovy diktatury se v Portugalsku konaly 25. 4. 1976 první svobodné parlamentní volby, z nichž jako vítězové vyšli socialisté. Portugalští komunisté se cítili být izolováni od možnosti spolupodílet se na vládě.

Denní tisk také přinášel pravidelné informace o zvrátnostech páchaných v Chile vojenskou juntou, v jejímž čele stál generál Augusto Pinochet.

Uvolnění napětí mezi Východem a Západem se projevilo podepsáním „Smlouvy mezi SSSR a USA o podzemních jaderných výbuších pro mírové účely“. Smlouva byla podepsána v Moskvě i Washingtonu předními představiteli obou velmocí, Leonidem Brežněvem a Geraldem Fordem. V listopadu vystřídal republikána Geralda Forda v úřadu prezidenta USA demokrat James Carter.

c) Hospodářství

První měsíc nového roku se ohlásil úspěšným dokončením pětileté pětiletky a nadšením pro začátek pětiletky šesté. Radost z úspěšného plnění plánu byla ale brzy vystřídána starostmi způsobenými vichřicí, jež napáchala značné škody především na lesních porostech. Následky kalamity se odstraňovaly několik měsíců.

V Moskvě spolu v lednu rokovali představitelé dvou největších hospodářských seskupení na světě, RVHP a EHS, o základních ekonomických, organizačních, obchodních a právních problémech v souvislosti se zásadami vztahů mezi oběma organizacemi.

d) Kultura

Československo se rozloučilo se spisovateli Norbertem Frýdem, Václavem Čtvrtkem, Ladislavem Novomeským, herci Eduardem Kohoutem, Otomarem Korbelařem, herečkou Věrou Ferbasovou, sochařem Karlem Lidickým, fotografem Josefem Sudkem, malířem a grafikem Ladislavem Sunarem a architektem Františkem Cubrem.

V nově zrekonstruovaném Jiřském klášteře na Pražském hradě byla otevřena expozice starého českého umění ze sbírek Národní galerie a na ostravském výstavišti Černá louka byla zahájena celostátní výstava „Ostrava 76 – Za socialistické životní prostředí“.

e) Sport

Rok 1976 se nesl ve znamení dvou olympiád a rovněž také ve znamení úspěchů československých hokejových reprezentantů.

První z velkých sportovních událostí bylo zahájení XII. zimních olympijských her v Innsbrucku 4. února 1976. Československo nejlépe reprezentovali hokejisté, kteří ve finálovém utkání podleli celku SSSR a museli se tak spokojit s druhým místem. Celkový výsledek byl ale ovlivněn odebráním dvou bodů československým hokejistům za to, že kapitán mužstva užil proti chřipce lék obsahující zakázanou látku.

Jak již bylo řečeno, v tomto roce se československým hokejistům neobyčejně dařilo. Po stříbrné medaili ze ZOH přišlo 25. dubna také prvenství na mistrovství světa a Evropy. Úspěšná sezóna byla zakončena druhým místem v Kanadském poháru.

V Jugoslávii vyvrcholilo 20. června fotbalové mistrovství Evropy závěrečnými zápasy. Čtyři dny po záhřebském semifinále, v němž českoslovenští fotbalisté až v prodloužení zdolali Nizozemsko 3:1, nastoupil československý tým k boji o titul proti SRN. Zápas rozhodl v penaltovém rozstřelu Antonín Panenka střelou doprostřed německé branky. Českoslovenští fotbalisté tak získali svůj první titul mistrů Evropy.

Druhé olympijské hry, tentokrát však letní, se uskutečnily ve dnech 17. 7. - 1. 8. v kanadském Montrealu. Na XXI. letních olympijských hrách získali českoslovenští sportovci dvě zlaté, dvě stříbrné a čtyři bronzové medaile.

f) Ostatní události

Do ČSSR se po sedmi letech vrátil důstojník československé rozvědky kpt. Pavel Minařík, jenž působil v Rádiu Svobodná Evropa jako redaktor. Československé

orgány využily jeho návratu k rozsáhlé propagační akci proti emigrantům. Minařík označil Svobodnou Evropu za nástroj CIA, pomocí něhož je šířena lživá propaganda.

Dne 3. 5. zemřel Zdeněk Fierlinger, předseda československé vlády v letech 1945 - 1946, později místopředseda vlády a předseda Československé strany sociálně demokratické.

2. 2 ROK 1977

a) Politické události v Československu

Domácí politickou scénou po několik měsíců hýbala reakce na vydání „Prohlášení Charty 77“, které bylo vydáno 6. ledna v Praze. Rudé právo reagovalo na tuto občanskou iniciativu teprve 12. ledna článkem „Ztroskotanci a samozvanci“, v němž byla Charta 77 odsouzena. Samotný dokument byl označen za pamflet namířený proti socialistickým zemím, jehož šíření mají na svědomí antikomunistické centrály. Autoři textu (V. Havel, P. Kohout, J. Hájek, L. Vaculík, V. Šilhán, J. Patočka, P. Drtina, V. Černý, F. Kriegel) byli nazváni lidskými a politickými ztroskotanci.

Další protiakcí reagující na Chartu 77 byla manifestace československých umělců a kulturních pracovníků na podporu KSČ konající se 28. ledna v Národním divadle. Byl to počátek tzv. Anticharty. Umělci se měli svojí účastí přihlásit k politice strany a vlády. Na závěr se přítomní podepsali pod „Provolání československých výborů uměleckých svazů“. Veřejnost byla s jejich jmény postupně seznamována v denním tisku. Noviny zároveň dlouhodobě uveřejňovaly prohlášení pracujících, kteří se stavěli proti Chartě 77.

Rudé právo přineslo při příležitosti podmíněčného propuštění Otto Ornesta, Jiřího Lederera, Václava Havla a Františka Pavlíčka Havlův dopis z 6. dubna 1977 adresovaný generální prokuratuře ČSSR. Václav Havel v něm dospěl v souvislosti s Chartou 77 k jednoznačnému závěru, „že jeho jednání nebylo vždy správné a že některé jeho činy byly „tendenční interpretací zahraničního tisku“ zneužity vůči ČSSR“²².

²² RP, 21. 5. 1977, s. 2.

b) Politické události v zahraničí

V Moskvě se vedly rozhovory mezi SSSR a USA o omezení strategických zbraní. Američané přislíbili zastavení vývoje nových zbraní, pokud Sověti sníží počet svých těžkých mezikontinentálních raket na polovinu. Dohoda tohoto znění se však zdála SSSR nevýhodná, protože USA by tak získaly dvojnásobnou převahu v počtu jaderných hlavic. Americký prezident Carter nakonec musel svá stanoviska pozměnit, aby jednání vůbec mohla pokračovat. Úspěšněji skončil pokus o spolupráci na výzkumu a využití kosmického prostoru k mírovým účelům. Dohoda mezi oběma mocnostmi vstoupila v platnost 24. května.

Indická ministerská předsedkyně Indíra Gándhiová podala demisi a spolu s ní rezignoval celý ústřední indický vládní kabinet. Důvodem k odstoupení byla volební porážka její strany (Indický národní kongres) koalicí stran sdružených v konzervativní Lidové straně.

V únoru 1977 bylo ve Španělsku povoleno sedm politických stran, mezi nimi i dvě socialistické. Odpor u Frankových přívrženců ale vzbudila legalizace komunistické strany. Jejím generálním tajemníkem byl v té době Santiago Variolo. V květnu 1977 se do vlasti ze SSSR vrátila bývalá předsedkyně exilového výboru komunistické strany, dvaosmdesátiletá Dolores Ibárruri, zvaná La Passionaria.

V Bělehradě se sešla konference, která navazovala na konferenci pořádanou v Helsinkách v roce 1975. Předmětem hlavní kritiky západních zemí bylo porušování lidských práv v SSSR a v zemích jeho satelitů. Brežněv tyto výtky odmítl jakožto zasahování do vnitřních záležitostí SSSR.

Po šestnácti letech došlo k navázání částečných diplomatických styků mezi USA a Kubou. Zájmy USA na Kubě byly zastupovány Švýcarskem, zájmy Kuby v USA Československem.

V Pekingu se konal XI. sjezd Komunistické strany Číny, který zvolil nový 333 členný ústřední výbor. Předseda strany Chua Kuo-feng oznámil, že zatčením členů „gangu čtyř“ byla uzavřena tzv. kulturní revoluce.

Egyptský prezident Anvar Sadat navrhl navázání osobních kontaktů mezi vedením Izraele a Egypta. Jeho ochota pronést projev v izraelském parlamentu se však nesečkala v arabském světě s kladnou odezvou. Dokonce došlo k přerušování diplomatických vztahů Egypta se Sýrií, Irákem, Libyi, Alžírskem a Jižním Jemenem.

c) Hospodářství

Ve dnech 25. - 28. 5. se ve Sjezdovém paláci kultury a oddechu Julia Fučíka v Praze konal IX. všeodborový sjezd. Do čela Ústřední rady odborů byl opět zvolen Karel Hoffmann.

V Moskvě bylo 21. června zahájeno 31. zasedání RVHP, které jednalo o koordinaci pětiletých hospodářských plánů.

V srpnu přijel íránský šáh Mohammad Rezá Pahlaví s manželkou na oficiální návštěvu Československa. Při této příležitosti mu byl udělen čestný doktorát Univerzity Karlovy a Řád bílého lva. Smyslem přijetí íránského šáha v Československu bylo především zlepšení obchodních vztahů mezi oběma zeměmi a realizace dohody o dodávkách íránského zemního plynu a nákupu íránské ropy. Íránská strana seznámila československé partnery se svými záměry zprůmyslnit hlavní oblasti země, čemuž by mohlo Československo svou technickou a vědeckou účastí významně přispět.

V září podepsal československý prezident Gustáv Husák a nejvyšší maďarský stranický funkcionář János Kádár smlouvu o výstavbě soustavy vodních děl na Dunaji Gabčíkovo-Nagymaros. Projektanti a stavbaři měli při realizaci díla na zřeteli přínos pro vodní hospodářství, energetiku, dopravu, zemědělství a ochranu proti povodním.

d) Kultura

Na rozsáhlou rekonstrukci se připravovalo Národní divadlo v Praze. Vedle samotné rekonstrukce historické budovy divadla byla naplánována i nová zástavba jeho okolí.

V Praze skončil 9. prosince ustavující sjezd Svazu československých spisovatelů. Předsedou byl zvolen Jan Kozák, místopředsedy se stali Andrej Plávka a Josef Rybák. Další z nově vzniklých svazů byl např. Svaz architektů ČSR (1977), Svaz československých skladatelů (1978), Svazu československých výtvarných umělců (1978) a Svaz československých dramatických umělců (1978).

e) Sport

Výkonem 21,58 m vytvořila Helena Fibingerová nový halový světový rekord v hodu koulí. Překonala tak vlastní světový halový rekord (21,13 m) z roku 1975. V únoru přidala k halovému i nový světový rekord, jehož hodnota byla 22, 50 m.

Úspěchy československých hokejistů pokračovaly i v roce 1977, kdy se jim podařilo obhájit titul mistrů světa a získat i titul mistrů Evropy v ledním hokeji. Mistrovství se konalo ve Vídni od 24. 4. do 8.5. a bylo významné tím, že představovalo první tzv. otevřené mistrovství světa (tj. turnaj, jehož se mohli zúčastnit i profesionálové, což se týkalo především mužstev Kanady a USA).

V Praze se ve dnech 15. - 18. 6. konalo 79. zasedání Mezinárodního olympijského výboru. Československý olympijský výbor obdržel vyznamenání za výsledky ve sportu, zejména v oblasti masové tělovýchovy.

f) Ostatní události

Rumunsko zasáhlo v březnu silné zemětřesení o síle 7,2 stupně Richterovy stupnice, které patřilo mezi jedno z nejsilnějších v Evropě v tomto století. Jednou z nejvíce zasaženou oblastí bylo hlavní město Bukurešť. Neštěstí si vyžádalo 1541 mrtvých a víc než 11 000 raněných. Hmotné škody v Rumunsku se odhadovaly na šest miliard lei.

Rudé právo přineslo zprávu, že se 28. 3. narodil patnáctimilióntý občan ČSSR. Vysokou porodností zaujímal tehdy Československo přední příčky v Evropě. Socialistický tisk přičítal vzestup populačního vývoje kvalitní sociální politice strany a vlády.

V Moskvě se 7. listopadu konala slavnostní vojenská přehlídka k 60. výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Byl na ní poprvé veřejně předveden nový tank T-72. Vojenská přehlídka měla prokázat vysokou obranyschopnost SSSR.

2. 3 ROK 1978

a) Politické události v Československu

Na frankfurtském letišti přistálo letadlo unesené na lince východní Berlín – Praha. Únoscem byl československý občan, jenž s částí cestujících požádal německé úřady o politický azyl. Rudé právo uveřejnilo reakci vybraného švýcarského a německého tisku na tento čin. Švýcarský list Basler Zeitung měl mimo jiné napsat: *„Německá spolková republika snižuje hodnověrnost svého úsilí o uzavření mezinárodní konvence proti leteckému pirátství, jestliže proti únoscům západoněmeckých letadel*

požaduje přísná opatření ... , ale na druhé straně zaujímá zcela jiný postoj vůči leteckým pirátům ze socialistických zemí.“²³

Únor přinesl mohutné oslavy na počest 30. výročí Února 1948, který byl označen za začátek nové etapy, v níž pracující „mohli jít vpřed jako svobodní lidé, kteří si sami řídí své věci, rozhodují a vládou“²⁴.

Poslední květnový den uvítala Praha čelního představitele SSSR generálního tajemníka ÚV KSSS a předsedu prezidia Nejvyššího sovětu SSSR Leonida Iljiče Brežněva. Přestože denní tisk o této návštěvě obsáhle informoval, „zapomněl“ se zmínit o zatýkání několika desítek disidentů během Brežněvovy návštěvy.

V červnu schválily obě sněmovny československého parlamentu vládní návrh ústavního zákona, který se týkal školství. Zavedena byla povinná desetiletá školní docházka a později i povinné středoškolské vzdělání v délce dvanácti let. Reforma školské soustavy měla proběhnout v příštích deseti až patnácti letech. Došlo rovněž k přestavbě učňovského školství. Dosavadní typy - odborná učiliště, odborné učňovské školy, učňovská střediska - se měly přeměnit na dvou-, tří- a čtyřletá střední odborná učiliště, která měla v zásadě poskytovat bezplatné vzdělání rovnocenné s gymnázii a středními odbornými školami. Gymnázia měla posílit polytechnickou výuku.

b) Politické události v zahraničí

Počátek nového roku přinesl přerušování separátních mírových jednání mezi Egyptem a Izraelem poté, co Izrael odmítl vrátit Egyptu celý okupovaný Sinajský poloostrov a uznat práva Palestinců na sebeurčení. V září pozval americký prezident James Carter egyptského prezidenta Anvara Sadata a izraelského ministerského předsedu Menchana Begina na jednání do Camp Davidu, kde měla být vyřešena situace mezi oběma státy. Sadat si svým postojem opět vysloužil nepřátelství řady arabských zemí.

Chilská vojenská Pinochetova junta vyhlásila v lednu referendum, které bylo, nejen v socialistických zemích, odsouzeno jako fraška. Obyvatelstvo mělo vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas s vládou vojenského režimu. Hlasování dopadlo ve prospěch generála Pinocheta, jenž prohlásil, že se v následujících deseti letech nebudou konat žádné volby a že do země nebude povolen přístup komise OSN.

²³ RP, 9. 2. 1978, s. 7.

²⁴ RP, 9.2.1978, s. 2.

Rudé právo přineslo v lednu informaci, že zahraniční tisk záměrně zkresluje příčiny vzniku a vývoje ozbrojeného konfliktu mezi Somálskem a Etiopií.²⁵ „*Tvrdí se v nich, že se bojových akcí na straně Etiopie účastní sovětský vojenský personál ... Šíří se pověsti, podle nichž se prý za jejich pomoci připravuje vpád etiopských vojsk na území Somálska.*“²⁶ Plnou zodpovědnost za stávající ozbrojený konflikt nesou podle názoru prezentovaném v Rudém právu pouze „*síly mezinárodního imperialismu*“²⁷.

V Libanonu propukly v únoru nové boje mezi falangisty a syrskými vojáky, do nichž se občas zapojovaly izraelské jednotky. Izraelci intervenovali proti palestinským teroristům operujícím v Libanonu a podporovali křesťanské jednotky plukovníka Haddáda.

Spolupráce USA a Izraele při řešení otázek na Blízkém východě byla centrem neustálé kritiky ze strany našeho soudobého tisku. Zatímco USA se staly tradičním spojencem Izraele, Palestinci zase mohli očekávat podporu ze strany SSSR.

Mezi 4. - 7. květnem proběhla v Bonnu oficiální návštěva Leonida Iljiče Brežněva se spolkovým kancléřem Helmutem Schmidtem. V prohlášeních obou politiků, která vyšla v československém tisku, se dostalo našemu obyvatelstvu ujištění o snaze obou zemí zmírnit panující napětí mezi Východem a Západem. Skutečnost však byla taková, že došlo k ochlazení vzájemných vztahů mezi NSR a SSSR. Schůzka měla za úkol alespoň udržet dosavadní stav.

V Afghánistánu proběhla v dubnu revoluce, jež přinesla levicový režim podporovaný vládou SSSR. Intenzitu sovětsko-afghánského sblížení demonstrovalo uzavření dohody o přátelství a spolupráci, která předpokládala rozsáhlou vojenskou pomoc v případě ohrožení územní integrity jedné ze stran. Proti marxistickému režimu se již za několik týdnů postavily islámské skupiny.

c) Hospodářství

V lednu byla dokončena stavba dosud nejvyšší mostní konstrukce, která překlenula řeku Oslavu u Velkého Meziříčí. Dálnici D1 z Prahy do Brna tak již nestála žádná vážná překážka v cestě.

²⁵ Ve skutečnosti nevznikl tento zmatek vinou zahraničního tisku, ale chováním obou velmocí, SSSR i USA. V únoru 1978 totiž Somálsko prohlásilo, že odešlo vojsko do Ovaděnu, etiopské provincie osídlené somálským obyvatelstvem, na podporu tamních partyzánů, kteří začali porážet etiopské vojáky. Za tímto rozhodnutím se skrýval překvapující zvrát ve vztahu USA a SSSR k zemím Afrického rohu. Sověti, kteří doposud podporovali Somálce, se přeorientovali na nový režim v Etiopii. Naopak Američané, dříve vyzbrojující Etiopii, nyní uzavřeli tajnou dohodu o dodávkách zbraní se Somálskem.

²⁶ RP, 20. 1. 78, s. 7.

²⁷ RP, 10. 2. 1978, s. 7.

Na trase pražského metra A z Dejvic na náměstí Míru na Vinohradech byl 12. srpna zahájen pravidelný provoz. Na dokončení ražby tunelů čekala trasa C a plánovala se trasa B vedoucí ze Smíchova do centra Prahy. Dopravní situaci v Praze zlepšil i částečně zprovozněný dopravní okruh Žitná ulice – Hlávkův most.

Plynovod Sojuz zahájil v prosinci dodávku plynu z Orenburgu do ČSSR (2760 km) a zemí západní Evropy.

d) Kultura

Únor se nesl ve znamení oslav stého výročí narození Zdeňka Nejedlého. Na jeho počest se ve Smetanově divadle v Praze rozezněly tóny „Prodané nevěsty“ Bedřicha Smetany.

Mezi významné výstavy uspořádané v roce 1978 se zařadila výstava na Pražském hradě s názvem „Doba Karla IV. v dějinách národů Československa“ nebo výstava poštovních známek „Praga 1978“.

Československá televize uvedla v listopadu první díl svého nejúspěšnějšího seriálu „Nemocnice na kraji města“. Autorem scénáře byl Jaroslav Dietel, režie se ujal Jaroslav Dudek.

e) Sport

Československým reprezentantům se podařilo v Praze 14. května na mistrovství světa a Evropy v ledním hokeji vybojovat stříbrné medaile. V posledním zápase turnaje podlehl československé mužstvo týmu SSSR.

V Argentině bylo zahájeno 1. června mistrovství světa ve fotbale. Reprezentanti pořádací země se 25. června stali mistry světa.

f) Ostatní události

V Bánské Bystrici byl 10. února vynesena rozsudek trestu smrti nad M.S. z Tepličky nad Váhom za dvojnásobnou vraždu dvou stopařek. Tragická událost se později stala námětem pro film „Smrt stopařek“.

Vědecká výprava vedená norským badatelem Thorem Heyerdahlem potvrdila, že již v dobách na samém počátku historie byly udržovány obchodní, kulturní i politické styky civilizací na území Mezopotámie, Bahrajnu, Ománu a Pákistánu.

Ze sovětského kosmodromu Bajkonur byl 2. března v 16:28 hodin vyslán do vesmíru na palubě kosmické lodi Sojuz 28 spolu se sovětským kosmonautem plk. Alexejem Alexandrovičem Gubarevem i pplk. ing. Vladimír Remek. Remkovou zásluhou se Československo stalo po SSSR a USA třetí zemí světa, jejíž občan se ocitl ve vesmíru na palubě kosmické lodi. Pobyt obou kosmonautů v orbitální stanici Saljut 6, s níž se Sojuz 28 spojil, skončil úspěšným návratem Sojuzu 28 10. 3. ve 14 hodin, 44 minut, 40 sekund. Vladimír Remek byl později vyznamenán čestnými tituly hrdina SSSR a ČSSR.

Československo se zapsalo do dějin výzkumu vesmíru téhož roku ještě jednou, když společně s družicí Interkosmos vzlétla do vesmíru i československá družice Magion.

2. 4 ROK 1979

a) Politické události v Československu

V červnu odletěla československá delegace vedená předsedou vlády Lubomírem Štrougalem do Moskvy, kde se konalo XXXIII. zasedání RVHP. Hlavním bodem programu byla „Zpráva o třicetileté činnosti Rady vzájemné hospodářské pomoci“. Zhodnocení dosavadního působení RVHP znělo: „*Tempo růstu národního důchodu zemí RVHP je přibližně trojnásobně a průmyslové výroby čtyřnásobně vyšší než ve vyspělých kapitalistických zemích.*“²⁸ Každodenní zkušenost obyvatelů Československa však svědčila o něčem jiném. Špatný stav československého hospodářství se naplno projevil na přelomu zimy 1978/1979, kdy nečekaně přišly velké mrazy, jež zasadily nedostatečně fungujícímu průmyslu obtížně řešitelnou ránu.

Na úspěšná sovětsko-americká jednání o smlouvě SALT II. reagovala československá delegace předložením návrhu „Deklarace o mezinárodní spolupráci pro dosažení cílů odzbrojení“ Valnému shromáždění OSN. Návrh byl 11. prosince skutečně přijat.

Zástupci parlamentů států Varšavské smlouvy žádali v Praze parlamenty států NATO, aby odmítly rozmístování nových amerických raket středního doletu v Evropě.

²⁸ RP, 26. 6. 1979, s. 1.

b) Politické události v zahraničí

Hlavní město Kambodže Phnompenh obsadila v lednu vietnamská vojska, jež údajně přišla podpořit ty obyvatele Kambodže, kteří se vzbouřili proti Pol Potovu režimu. Byl to závěr akce započaté 25. prosince 1978, kdy zahájily vietnamské oddíly bleskovou válku proti Kambodži. Cílem vietnamské operace bylo svržení vlády Rudých Khmerů v čele s Pol Potem vládnoucích v Kambodži od dubna 1975 a dopouštějících se proti obyvatelstvu genocidy. Po pádu hlavního města do vietnamských rukou byla vyhlášena Kambodžská lidová republika. Povstalci z Kambodžské jednotné fronty národní spásy ustavili vládu, do jejíhož čela se postavil vietnamský chránělec Heng Samrin. Dřívější předseda vlády Pol Pot opustil zem v prvních lednových dnech, zatímco zbytky jeho vojsk zahájily proti vietnamským vojákům vytrvalou partyzánskou válku.

V únoru vpadla vojska čínské armády do oblasti severního Vietnamu. Čínská lidová republika podporovala již dlouhou dobu Pol Potův režim v Kambodži jako protiváhu sovětskému vlivu ve Vietnamu. Napadení Vietnamu bylo ze strany Číny odvetnou akcí za svržení Pol Potův.

Íránem otráasaly demonstrace proti vládě stávajícího vládce země šáha Mohammada Rezá Pahlavího. V lednu byl šáh i s rodinou donucen opustit Írán a moci se chopili islámští šíitští fundamentalisté v čele s ajatolláhem Chomejním, který se stal fakticky neomezeným vládcem.

V listopadu vtrhli studenti na americké velvyslanectví v Teheránu a vzali do zajetí jeho personál. Za propuštění požadovali, aby byl šáh vrácen z exilu v USA do Íránu, kde měl být postaven před soud. Ajatolláh Chomejní tuto násilnou akci veřejně schválil. Poté začaly tisíce Íránců demonstrovat před okupovaným velvyslanectvím a provolávat hesla proti šáhovi i USA. Spojené státy reagovaly zastavením nákupu íránské ropy a zmrazením íránských vkladů v amerických bankách. Írán varoval Spojené státy, že v případě amerického útoku rukojmí ihned zemřou. Rukojmí byli nakonec zachráněni výměnou za vrácení zmrazených íránských aktivit.

V dubnu zasedal nejvyšší zákonodárný orgán SSSR. L. I. Brežněv byl znovu zvolen předsedou prezídia Nejvyššího sovětu SSSR.

Ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska byly v květnu vyhlášeny předčasné parlamentní volby. Důvodem předčasného vypsání voleb bylo vyslovení nedůvěry labouristické vládě Jamese Callaghana. Vítězem následujících voleb se stala Konzervativní strana, v jejímž čele stála Margaret Thatcherová. Mezi

priority nové vlády patřil boj proti inflaci, reformy odborů a zmenšení počtu státních podniků cestou jejich privatizace.

USA byly tvrdě kritizovány za podporu teroristické akce Izraele v jižním Libanonu. Další vlna kritiky se snesla na jejich hlavu za postup při řešení konfliktu v Nikaragui, kde „pod pláštíkem „mírotvorné mise“ ... poskytují USA nynějšímu diktátorskému režimu vojenskou podporu“²⁹. Diktátor Anastasio Debayle Somoza byl zanedlouho poté zbaven moci a vlády se ujali sandinovci.

Prezident Spojených států amerických James Carter a generální tajemník ÚV KSSS Leonid Brežněv podepsali 18. června ve Vídni smlouvu o omezení strategických zbraní SALT II³⁰. Smlouva byla připravována na jednáních trvajících sedm let. Představitelé obou států vyjádřili při podpisu naději, že politika zmírňování napětí bude pokračovat. Obtíže však vznikly již při ratifikaci smlouvy.

Novým iráckým prezidentem se v červenci stal předseda Rady revolučního vedení a generální tajemník vládnoucí strany Baas Saddám Husajn.

V prosinci se členské státy NATO v Bruselu sjednotily na tzv. dodatečném programu zbrojení a rozmisťování nukleárních raket středního doletu, jímž chtěly dohnat náskok Sovětského svazu. Bylo rozhodnuto o rozmístění 572 amerických raket středního doletu v západní Evropě do roku 1983. Komunistická propaganda využila myšlenku USA rozmístit americké rakety na území států západní Evropy ve svůj prospěch. Obvinila Američany z toho, že chtějí obětovat životy jiných pro své cíle. V kapitalistických zemích se pak konala celá řada mírových pochodů a manifestací proti rozmístění raket na jejich území.

Nepokoje a četné vnitřní konflikty, kterým byl Afghánistán vystaven od převzetí moci v zemi Revoluční radou ozbrojených sil, vyvrcholily v prosinci 1979. Tehdy se po puči chopil moci prosovětsky orientovaný Babrak Karmal, jenž požádal o pomoc SSSR. Sovětská vojska vstoupila do země a rychle ovládla podstatnou část afghánského území, což zvedlo vlnu nevole především v USA.

c) Hospodářství

Na přelomu let 1978/1979 došlo k prudké změně počasí a náhlému poklesu teplot až o 30 °C. Vzniklé potíže musel řešit i ÚV KSČ. Byly vyhlášeny uhelné

²⁹ RP, 2. 6. 1979, s. 7.

³⁰ První smlouvu o omezení strategických zbraní, SALT I, podepsali 26. 5. 1972 v Moskvě Leonid Brežněv a Richard Nixon.

prázdniny a posunut začátek vyučování a pracovní doby ve školách, úřadech a ústavech, které začínaly fungovat až od 8.30 či 9 hodin. Na jaře pak byl zaveden letní čas. Jednotlivá zasedání ÚV KSČ postupně přiznávala nedostatky nebo přetrvávající slabiny v důležitých oblastech (v zemědělství se např. jednalo o zaostávání růstu rostlinné výroby, o výkyvy v živočišné výrobě, o nedostatečné zajišťování zemědělské techniky a hnojiv aj.)

Rok 1979 byl ve znamení oslav třicátého výročí zakládání prvních jednotných zemědělských družstev. V Praze se konal IX. sjezd JZD, jehož se jako host zúčastnil i Michail Gorbačov (tehdy tajemník ÚV KSSS).

V listopadu byly zprovozněny dva nové úseky dálnice D1, a sice Praha – Humpolec a Brno – Pávov. Další z dokončených staveb v tomto roce bylo vodní dílo Dalešice.

d) Kultura

V Ústí nad Labem se v červnu konal jubilejní XXX. ročník Filmového festivalu pracujících. Hlavní cenu získala komedie Petra Schulhoffa „Já už budu hodný, dědečku“. Cenu za ženský herecký výkon si převzala Jana Brejchová za ztvárnění Edity ve filmu „Mladý muž a bílá velryba“.

Československá televize dostala na Kavčích horách v Praze do užívání objekt televizního zpravodajství a publicistiky.

e) Sport

Moskva v dubnu hostila mistrovství světa a Evropy v ledním hokeji. Titul mistrů světa a Evropy obhájili domácí reprezentanti. Českoslovenští hokejisté skončili, stejně jako v předchozím roce, na druhém místě.

Ve Vídni se konalo halové mistrovství Evropy. Karel Kolář získal v běhu na 400 m zlato, Jarmila Kratochvílová na stejné trati stříbro a Jarmila Nygrýnová v dálce rovněž stříbro. Další medaile, tentokrát z mistrovství světa ve vzpírání, přivezli Otto Zarembo a Anton Baraniak (oba získali stříbrnou medaili) a Rudolf Strejček (bronz).

Za třináct titulů mistrů světa v kolové byli bratři Pospíšilové vyhlášeni nejlepšími sportovci ČSSR za rok 1979.

f) Ostatní události

V Praze zemřel 20. září po dlouhé těžké nemoci bývalý prezident ČSSR (30. března 1968 – 29. 5. 1975) armádní generál Ludvík Svoboda. Poslední rozloučení s hrdinou z druhé světové války se konalo 26. 9. 1979.

Československá družice Magion, která vzlétla do vesmíru v předchozím roce, se dočkala 4 000 oběhů.

2. 5 ROK 1980

a) Politické události v Československu

Československý tisk přinesl 7. 3. usnesení ÚV KSČ a vlády k realizaci „Souboru opatření ke zdokonalení soustavy plánovitého řízení národního hospodářství po roce 1989“³¹. Ačkoliv nebyly výsledky československého hospodářství příliš příznivé, socialistický tisk psal: „*Výsledky, kterých dosáhl náš pracující lid pod vedením Komunistické strany Československa v sedmdesátých letech, potvrzují správnost linie určené XIV. a XV. sjezdem KSČ.*“³²

V Praze se v dubnu konala 15. společná schůze sněmoven Federálního shromáždění. Poslanci přijali „Prohlášení Federálního shromáždění k Všeobecné deklaraci odborových práv“. Slovy Rudého práva vyjadřoval dokument „*souhrn cílů pro boj, společnou činnost a solidaritu odborů na celém světě tak, aby mohly svobodně a tvořivě rozvíjet své poslání při postupném nastolování světového řádu, v němž bude odstraněna sociální nejistota a jakákoliv forma vykořisťování člověka člověkem, v němž pracující dosáhnou plného uplatnění svých práv včetně základního práva na práci a šťastný život v míru*“³³.

Generální tajemník ÚV KSČ Gustáv Husák byl 22. května opět jednomyslně zvolen prezidentem republiky.

b) Politické události v zahraničí

Prezident James Carter vyzval v lednu Senát, aby odložil projednávání smlouvy SALT II. se Sovětským svazem. Důvodem byla angažovanost SSSR v Afghánistánu. Rudé právo označilo Carterovo rozhodnutí za „*krajně politováníhodný*“

³¹ 14. 3. 1980 přineslo Rudé právo svým čtenářům výtah z tohoto dokumentu.

³² RP, 7. 3. 1980, s. 1.

³³ RP, 10. 4. 1980, s. 1.

*krok, který poškozuje zájmy světového míru a potřebu zastavit horečné zbrojení*³⁴. Komunistický tisk nepřijal Carterovo vysvětlení a obvinil USA z nekalé hry se Sovětským svazem. Carter následně odvolal amerického velvyslance z Moskvy a zavedl některé ekonomické a politické sankce proti SSSR³⁵. Naděje na uvolnění napětí mezi SSSR a USA vyvolané předchozími lety se začaly rychle hroutit a rétorika studené války pokračovala i nadále.

Válka v Afghánistánu pokračovala i v roce 1980 a spolu s ní i konflikty mezi SSSR a zejména USA. Rudé právo se však jakýmkoli výpadkům proti neoprávněnosti sovětského zásahu bránilo. *„Internacionální pomoc, kterou této zemi poskytl Sovětský svaz na žádost afghánské vlády a v souladu se sovětsko-afghánskou smlouvou o přátelství, dobrých sousedských vztazích a spolupráci, se imperialistické síly chápou jako záminky k dalšímu zostřování mezinárodního napětí, jak se to již v průběhu loňského roku na četných skutečnostech neklamně projevilo.*“³⁶ vojenská akce v Afghánistánu znamenala pro SSSR fiasko. Při invazi měla Sovětská armáda získat nové taktické bojové zkušenosti a otestovat nové zbraně; ve skutečnosti však stále více ztrácela na prestiži a navíc afghánské dobrodružství mělo i vážné mezinárodněpolitické důsledky.

V dubnu byla vyhlášena nezávislá republika Zimbabwe. Bývalý premiér Rhodesie (nyní Zimbabwe) předal moc černému premiérovi Robertu Mugabemu. Británie tak ztratila svoje poslední koloniální panství v Africe. Socialističtí novináři obviňovali Brity z toho, že je nechtějí vpustit do země, aby mohli sami sledovat vývoj situace.

Čtyřicátým prezidentem USA byl v listopadu zvolen republikánský kandidát Ronald Reagan, jenž s náskokem porazil úřadujícího prezidenta, demokrata Jamese Cartera. Aktuálním tématem předvolebního boje se stali i rukojmí z velvyslanectví USA v Teheránu.

c) Hospodářství

V květnu byla do provozu uvedena první československá jaderná elektrárna voroněžského typu V1 v Jaslovských Bohunicích.

³⁴ RP, 4. 1. 1980, s. 7.

³⁵ Jako odpověď na sovětskou okupaci zrušil prezident USA James Carter již dříve příslibemou dodávku 17 milionů tun pšenice do SSSR. Později zastavil export moderní technologie na těžbu ropy a Spojené státy naopak obnovily dodávky zbraní do sousedního Pákistánu, který se brzy stal základnou afghánských partyzánů vystupujících proti marxistickému režimu.

³⁶ RP, 8. 1. 1980, s. 6.

V listopadu byla zprovozněna dálnice Praha – Brno – Bratislava o celkové délce 317 km a pracovalo se na dokončení metra.

d) Kultura

Ve zrenovovaném pražském Anežském klášteře Na Františku byla v květnu otevřena stálá expozice Národní galerie „České výtvarné umění 19. století“.

Ve věku 74 let zemřel 31. března básník Vladimír Holan. Další smutná událost přišla ze světa umění 31. října, kdy v Praze umřel ve věku 75 let Jan Werich.

e) Sport

Rok 1980 byl ve znamení dvou olympiád, zimní a letní. Ve dnech 13. – 23. února proběhly XIII. zimní olympijské hry v Lake Placid. Českoslovenští reprezentanti však nedosáhli žádných oslnivých výsledků. Jedinou medaili přivezla Květa Jeriová za třetí místo v běhu na pět kilometrů.

Studentá válka vrcholící mezi Západem a Východem zasáhla i do sportu. Prezident Carter vyzval k bojkotu olympijských her pořádaných v Moskvě ve dnech 19. 7. – 3. 8., což některé státy (včetně USA) vyslyšely, a tak byla moskevská olympiáda poznamenána neúčastí sportovců z některých zemí. Nicméně českoslovenští reprezentanti byli o poznání úspěšnější než v zimě a z XXII. letních olympijských her přivezli dvě zlaté medaile (zásluhou vzpěrače Otty Zaremby a fotbalistů), tři medaile stříbrné (díky běžkyni Jarmile Kratochvílové, diskaři Imrichu Bugárovi a kolektivu pozemních hokejistek) a devět medailí bronzových (např. boxer Franek, vzpěrač Poliačik, zápasníci Strnisko a Karabin, gymnasta Tabák nebo skifaři Vochoska s Peckou).

Na olympijském stadionu v Římě se konalo od 11. – 22. 6. mistrovství Evropy v kopané. Mužstvu Československa se podařilo po urputných bojích získat bronzové medaile. Na první příčce se umístil tým SRN a za ním celek Belgie.

Ve dnech 26. – 29. 6. vystoupilo na československé spartakiádě na Strahovském stadionu v Praze 180 000 cvičenců.

Československu se podařilo v prosinci získat nejvyšší ocenění v tenisové soutěži družstev, Davisův pohár. Na úspěchu československého tenisu se podílel Ivan Lendl, Tomáš Šmíd, Jan Kodeš a Pavel Složil.

f) Ostatní události

V květnu zemřel v Bělehradě po dlouhé těžké nemoci Josip Broz Tito, prezident Socialistické federativní republiky Jugoslávie a předseda Svazu komunistů Jugoslávie.

U příležitosti státního svátku se konala 9. května na Letenské pláni přehlídka československých ozbrojených sil.

V listopadu proběhlo v Československu sčítání obyvatel, domů a bytů. Podle výsledků žilo v ČSSR 15 276 000 obyvatel, z toho 10 288 946 v ČSR. Samotné hlavní město mělo v té době přibližně 1 182 860 obyvatel.

Při ničivém zemětřesení, které v listopadu postihlo Itálii, zahynulo 3100 lidí a přes 9000 jich bylo zraněno. Otřesy zasáhly především oblast Neapole, Avellina, Salerno, Potenzy a Caserty. Asi 200 000 lidí ztratilo střechu nad hlavou.

3 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH CELOSTÁTNÍCH DENÍKŮ

Charakteristika jednotlivých novin byla provedena na základě rozboru materiálů z deníků Rudé právo, Mladá fronta a Svobodné slovo v letech 1976 - 1980. Všechny vyjmenované noviny je možno považovat za reprezentativní vzorek tehdejšího denního tisku, neboť ve své době (některé z nich i dnes) patřily mezi nejčtenější deníky v Československu.

3. 1 RUDÉ PRÁVO

3. 1. 1 STRUČNÁ HISTORIE RUDÉHO PRÁVA

Jak uvádí internetová encyklopedie **Wikipedie** (2009), mohli si čtenáři poprvé zakoupit deník Rudé právo 21. září 1920³⁷. Noviny byly založeny po rozkolu mezi sociálními demokraty a komunisty, který vedl k ustavení marxistické levice jako samostatné strany. Rudé právo se stalo deníkem této nově vzniklé strany.

Po sloučení sociální demokracie s KSČ v roce 1948 přestalo vycházet Právo lidu, deník sociálních demokratů. Za jeho nástupce bylo považováno právě Rudé právo, které v záhlaví uvádělo vedle čísla ročníku Rudého práva i číslo ročníku Práva lidu. V letech 1948 – 1989 dosahovaly noviny Rudé právo nejvyššího nákladu ze všech deníků vydávaných v Československu a hrály klíčovou roli v ideologické propagandě.

Po roce 1989 se stal šéfredaktorem Zdeněk Porybný (dříve zástupce šéfredaktora a zároveň zpravodaj ve Washingtonu), který převzal i vedení vydavatelství Rudé právo, později vydavatelství Florenc. Porybný založil v roce 1990 akciovou společnost Borgis a část akcií nabídl členům tehdejší redakce deníku, sám se stal předsedou představenstva této společnosti. Od 1. ledna 1991 začal vydávat Rudé právo sám jako soukromý vydavatel.

Zaměření listu se pod Porybného vedením začalo vzdalovat komunistické ideologii, což potvrdil i nástup nové generace novinářů a publicistů, mnohdy signatářů Charty 77 (např. Jiří Hanák, Petr Uhl, Pavel Dostál aj.). Konečnou tečkou bylo přejmenování deníku na Právo v roce 1995.

³⁷ Tento den byl v komunistickém Československu slaven jako Den tisku, rozhlasu a televize.

3. 1. 2 CHARAKTERISTIKA DENÍKU RUDÉ PRÁVO

Noviny Rudé právo patřily mezi deníky, tedy mezi tisk vycházející denně od pondělí do soboty, s celostátní působností a s vysokým nákladem. V letech 1976 – 1980 bylo Rudé právo tvořeno čtyřmi listy³⁸ (osmi stranami) a čtenář si mohl jeden výtisk zakoupit za 50 haléřů. Počet sloupců byl šest až sedm. Sobotní vydání bylo doplněno přílohou „Haló, sobota“³⁹. Vzhledem k většímu počtu stran (osm stran vlastního Rudého práva a šestnáct stran o formátu A3) bylo sobotní vydání dražší o 50 haléřů (tedy 1 Kčs).

V hlavičce deníku, která se nacházela v levé horní polovině titulní strany, byly uvedeny základní údaje o periodiku. Graficky nejvýraznější byl název listu Rudé právo, nad nímž bylo umístěno datum příslušného výtisku (zcela nahoře rok, následovala číslovka ve čtverci označující den, vedle níž byl slovně napsán příslušný den v týdnu, a nakonec slovně uvedený měsíc). Vlevo od data se nacházely zobrazeny: Řád Klementa Gottwalda – za budování socialistické vlasti, Řád republiky a Řád Vítězného února. Nad nimi byl slogan „*Proletáři všech zemí, spojte se!*“ Pod názvem novin byla uvedena charakteristika listu, „*Orgán Ústředního výboru Komunistické strany Československa*“. Zcela vpravo dole našel čtenář informaci o ceně a vlevo o čísle a ročníku novin (všechny tyto údaje byly ohraničeny dvěma černými čarami).

Z hlediska tiskové grafické úpravy pracovali tvůrci novin s rozdílnou velikostí, typem i řezem písma. Verzály se používaly u titulků, kurzíva se nejčastěji vyskytovala u popisek k fotografiím.

S barvami se nakládalo velmi střídavě. Většina čísel byla černobílých, ale při určitých příležitostech se vyskytovala v titulcích i červená a modrá. Červená barva byla vyhrazena oslavám politických svátků, které měly souvislost s vládnoucím politickým režimem, či sjezdům komunistických stran (dále jen KS) v zemích východního bloku. Modrá barva se používala pouze a výhradně na Štědrý den.

Součástí deníku byly i černobílé žurnalistické fotografie, kresby, karikatury a kreslené vtipy. Pod fotografiemi byl obvykle umístěn několikařádkový, kurzívou napsaný, popis.

³⁸ Ve zcela výjimečných případech se mohl počet stran rozrůst. Rudé právo z 13. dubna 1976 tak mělo například celkový počet stran dvanáct, protože strany 3 – 8 se obšírně věnovaly pouze XV. sjezdu KSČ.

³⁹ Přílohou Rudého práva „Haló, sobota“ se v této práci zabývat nebudeme, protože jejím obsahem byly především texty zábavní, populárně naučné či útvary stylu beletristického. Vlastní texty žurnalistické, které nás zajímají především, zde ustupovaly do pozadí.

Paginace byla uvedena velkou arabskou číslicí vlevo dole na každé straně. Výjimku tvořila první strana a osmá strana. Na poslední straně byla místo stránkování uvedena pod čarou několikařádková tiráž.

3.1. 3 OBSAH A USPOŘÁDÁNÍ RUBRIK V RUDÉM PRÁVU

Obsah a uspořádání rubrik bylo v Rudém právu většinou stále a příliš se neměnilo. Pouze událostem, kterým byla redakcí přikládána vysoká míra důležitosti⁴⁰, byla mnohdy věnována převážná část čísla novin⁴¹. Ostatní rubriky pak byly buď zcela vypuštěny, nebo zredukovány na co nejmenší možnou míru. V případě významných a dlouhodobějších akcí, především sportovních⁴², byly zavedeny rubriky nové, jež zanikly vždy spolu se skončením dotyčné akce. V práci jsou uvedeny pouze ty rubriky, které se objevovaly poměrně pravidelně po celých sledovaných pět let.

V novinách se čtenář mohl setkat s texty zpravodajskými, publicistickými, zábavními i vzdělávacími. Každý text byl ukončen signaturou v podobě autorova jména, iniciály, monogramu, symbolu nebo značky. Na začátku každého zpravodajského sdělení byl v prvním zvýrazněném odstavci uveden domicil, datum a zdroj informace.

a) Titulní strana

V Rudém právu byla, stejně jako je tomu u všech ostatních novin, nejdůležitější titulní strana. Jejím úkolem bylo zaujmout a vzbudit ve čtenáři pozornost. Na titulním listě těchto novin nikdy nechyběl v prvním dlouhém sloupci vlevo umístěný úvodník, který obsahoval stanovisko redakce k nějakému aktuálnímu problému. Jelikož bylo Rudé právo vydáváno Komunistickou stranou Československa, odpovídal úvodník i stranickému politickému programu. Charakteristickým znakem úvodníku byla výrazně zvětšená a zesílená iniciála. Úvodník se obešel bez nadtitulu i podtitulku. Samotný titulek se vkládal doprostřed.

Pozornost ale poutal především základní článek k nejdůležitějšímu tématu z celého čísla, tzv. „otvírák“. Články uvedené na titulní straně často pokračovaly na stranách dalších. Na pokračování článku byl čtenář upozorněn na konci textu drobnou, kurzívou napsanou, poznámkou v závorce.

⁴⁰ Jednalo se především o události, které měly přímou souvislost s vládnoucím režimem (sjezdy KS, návštěvy státníků ze spřátelených zemí, oslavy státních svátků, volby aj.)

⁴¹ Například „Výtahu ze Souboru opatření ke zdokonalení soustavy plánovitého řízení národního hospodářství po roce 1980“ věnovalo Rudé právo z 14. 3. 1980 tři strany.

⁴² Rudé právo zavedlo při konání XIII. zimních olympijských her v Lake Placid rubriku „Pod pěti olympijskými kruhy“.

Na první straně ve spodní části se občas nacházela i čtenářská rubrika „Dopis dne“, v níž redakce uveřejňovala vždy jeden krátký dopis od čtenáře.

Pokud noviny obsahovaly nějakou přílohu⁴³, potom na ni byl čtenář upozorněn již na titulní straně stručnou informací v rámečku ohraničeném černou tlustou čarou.

b) Druhá strana

Druhá strana novin se věnovala především domácímu zpravodajství, ale setkat se zde můžeme i s texty zábavními a publicistickými. Tato strana měla své pravidelné rubriky, které se po celých sledovaných pět let příliš nezměnily.

V prvních dvou sloupcích umístěných vpravo nahoře se nepravidelně vyskytovala tlustou černou čarou ohraničená rubrika „Komentujeme“. Jednalo se o nedlouhý článek ve dvou sloupcích, v němž autor kriticky rozebíral nebo vysvětloval určitou významnou událost. Další z nepravidelných rubrik drobného úvahového útvaru se nazývala „Poznámky“ a obsahovala krátké příspěvky různého obsahu.

Typické byly pro tuto stranu zprávy zkrácené, které vyjadřovaly pouze jeden základní informativní fakt. Často byly tvořeny jednou až třemi větami. Charakteristická pro ně byla vedle stručnosti i grafická úprava. Neměly vlastní titul ani samostatné umístění a byly řazeny do rubrik spolu s jinými krátkými zprávami pod společné označení. Jednotlivé zprávy od sebe byly odlišeny tučně vytištěnými počátečními slovy a nápadným grafickým znakem (např. tučným puntíkem, hvězdičkou nebo čtverečkem). Tento typ zpravodajského útvaru byl použit i v rubrice „Dálnopisem, poštou, telefonem“, „Z černé kroniky“, „Světlem kultury“, „Mezinárodní styky“.

Dalšími pravidelnými rubrikami byly zprávy o počasí „Předpověď počasí“ a o stavu silnic „Sjízdnost silnic“. Občas, zejména v pondělním vydání novin, našel čtenář „Pozvánka na výstavu“. Pro zábavu a rozptýlení byla určena křížovka „...na patnáct minut“.

c) Třetí strana

V pondělním vydání byla na třetí straně vždy umístěna rubrika „Nad týdenní poštou“. Redaktor Rudého práva zde parafrázoval některé dopisy od čtenářů a shrnoval, k jakým tématům se autoři dopisů nejčastěji vyjadřují.

⁴³ Ukázkou Rudého práva s přílohou byly noviny z 21. dubna 1976, v nichž se nacházela příloha s názvem „Směrnice pro sociální a hospodářský rozvoj ČSSR v letech 1976 – 1980“.

V sobotním vydání si mohl čtenář přečíst rubriku „Naše beseda“ (někdy byla umístěna na straně druhé). Tato rubrika se obvykle nalézala ve spodní části strany a její text byl vepsán do černého obdélníku. Příspěvky měly jediného autora, a sice Jiřího Svobodu, který v ní kritizoval záporné jevy socialistické společnosti.

Ostatní články byly publicistického charakteru a vyjadřovaly se k rozličným událostem a problémům.

d) Čtvrtá strana

Čtvrtá strana byla od pondělí do pátku (mimo středeční vydání) vyhrazena reklamě⁴⁴. Nacházela se zde jak inzerce řádková, tak i inzeráty plošné. Pod rubrikou „Oznamovatel“ se skrývaly různorodé inzerce uspořádané do jednotlivých okruhů (např. „Byty a místnosti“, „Burza podniků“, „Seznámení“ aj.). Zároveň zde byla umístěna rubrika „Společenská kronika“, do níž redakce umisťovala na podněty čtenářů oznámení o výročí narození nebo úmrtí jejich rodinných příslušníků a přátel. Plošným inzerátům nebyla vyhrazena rubrika s určitým názvem, ale každý jednotlivý inzerát byl ohraničen černým obdélníkem či čtvercem.

Čtenář středečního Rudého práva by však na straně čtyři hledal reklamu marně, protože ve středu se zde nacházely texty odbornějšího charakteru, především z oblasti vědy a techniky. V horní levé části byly umístěny „Dopisy čtenářů“ a pod nimi rubrika „Potřebujete poradit? Informovali jsme se za Vás“, v níž odborníci odpovídali na dotazy čtenářů.

Sobotní Rudé právo vyhradilo tuto stranu pouze kulturním tipům. Rubrika s výmluvným názvem „Kam za kulturou“ podávala informace o programu divadel, rozhlasu, televize či o pořádání výstav.

e) Pátá strana

Pravidelnou součástí páté strany byl oddíl „Kultura“, kterému byly ve všední dny (pondělí – pátek) vyhrazeny poslední tři sloupce vpravo. Sobotní vydání Rudého práva věnovalo kultuře celou tuto stranu. Pevné místo zde měla vyhrazeno rubrika s názvem „Malé zamyšlení“, která obsahovala drobný úvahový článek na téma z oblasti kultury. Vedle „Malého zamyšlení“ se zde sporadicky vyskytovala i rubrika „Z nových

⁴⁴ V socialistickém Československu bychom se spíše setkali s termínem propagace.

knih“ či rubrika „Na okraj obrazovky“. Často sem byly umístěny i útvary beletrizované, např. báseň nebo fejeton.

Jak již bylo výše naznačeno, pátá strana nabízela ve všední dny i tematiku, která s kulturou vůbec nesouvisela. Tyto dvě odlišné části od sebe oddělovala tlustá černá čára. Nacházely se zde poměrně obsáhlé články z oblasti hospodářství ve světě, technického rozvoje, sociální politiky strany aj.

f) Šestá a sedmá strana

Tyto dvě strany byly věnovány událostem ze zahraničí. Svůj prostor zde dostalo jak zpravodajství a publicistika, tak útvary beletrizované.

Sedmá strana obsahovala zcela pravidelnou rubriku „24 hodin v zahraničí“, což byly krátké zprávy ze zahraničí. Sporadicky se objevovala i rubrika „Komentujeme“ a „Poznámka“. Obdobné rubriky obsahovala už druhá strana, kde se ale jednalo o publicistické články reagující na události z domova. Zmíněné rubriky na šesté a sedmé dvojstraně měly podobný charakter, avšak zaměřovaly se na události ze zahraničí. Z útvarů beletrizovaných se zde občas vyskytoval fejeton, reportáž či cestopisné články (např. rubrika „Pohlednice z...“).

Sedmá strana pondělního Rudého práva se odlišovala od ostatních dnů tím, že několik levých sloupců přinášelo místo zahraničních zpráv události ze sportu. Rozšířením sportovního zpravodajství reagovaly noviny na nutnost informovat o výsledcích řady nedělních sportovních utkání. Svoji pravidelnou rubriku zde měly i stručné sportovní zprávy pod názvem „Krátkce z domova i z ciziny“. Potřebné informace získali na této straně i sázkaři.

g) Osmá strana

Osmá strana přinášela informace ze světa sportu. Příznivec sportovní tematiky zde našel výsledky sportovních klání, mohl se seznámit s rozmanitými druhy sportu a zároveň byl informován o připravovaných sportovních akcích.

V pravé dolní části byly od pondělí do pátku umístěny programy divadel, rozhlasu a televize. U sobotních novin byla tato část vynechána, protože informace o konání kulturních akcí byly uvedeny na čtvrté straně.

3. 2 MLADÁ FRONTA

3. 2. 1 STRUČNÁ HISTORIE MLADÉ FRONTY

Dějiny Mladé fronty se, jak uvádí **Wikipedie** (2009), začaly psát během druhé světové války, kdy v ilegálním Hnutí mládeže za svobodu vznikla myšlenka na mládežnické vydavatelství. V květnu 1945 nabyla tato myšlenka konkrétní podoby, když se podařilo získat tiskárnu v Panské ulici, která původně patřila německému deníku Prager Tageblatt. Hnutí zde začalo vydávat vlastní deník pod názvem Mladá fronta, jenž byl inspirován předválečným časopisem levicových studentů Mladá kultura. V redakci Mladé fronty pracovali redaktori různých politických táborů.

Po zestátnění tiskáren v roce 1953 se stala Mladá fronta účelovým zařízením při Ústředním výboru Československého svazu mládeže, od roku 1964 byla hospodářským zařízením. O šest let později se tento deník stal orgánem Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže, který byl jeho přímým vydavatelem. Nákladem přes 300 000 výtisků se stal čtvrtým nejčtenějším deníkem.

V listopadu 1989 se podtitul novin změnil na „*Deník československé mládeže*“. V roce 1990 bylo vydávání deníku převedeno z Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže na vydavatelství Mladá fronta. Ještě téhož roku byla zřízena redakce Mladé fronty akciová společnost MaF, jež zastavila vydávání novin pod názvem Mladá fronta, které nahradila deníkem Mladá fronta Dnes.

3. 2. 2 CHARAKTERISTIKA DENÍKU MLADÁ FRONTA

Mladá fronta byla v letech 1976 – 1980 deníkem vycházejícím pravidelně od pondělí do soboty. Součástí sobotního vydání byla příloha⁴⁵. Noviny, vyjma pondělí, tvořily čtyři listy (osm stran) o pěti až šesti sloupcích, které si bylo možno pořídit za 50 haléřů. Sobotní Mladá fronta byla vzhledem k většímu počtu stran (osm stran vlastních novin a osm stran přílohy) dražší o 50 haléřů (tedy 1 Kčs). Pondělní vydání mělo naopak o dvě strany méně, přičemž cena (50 haléřů) zůstala zachována.

Hlavička titulní strany byla v roce 1976 umístěna zcela nahoře titulní stránky. V roce 1980 se však nacházela o několik řádek níže a uvolnila horní prostor pro

⁴⁵ Příloha se zpočátku jmenovala „52 víkendů mř“, ale později byla přejmenována. Základní číslovka 52 na počátku názvu přílohy bylo nahrazena číslovkou řadovou označující stávající víkend, čemuž se musel přizpůsobit i tvar slova víkend, u něhož došlo ke změně z plurálního tvaru na tvar singulární. Konečná podoba tak mohla vypadat např. „11. víkend mř“. Přílohou se však nebudeme, ze stejných důvodů jako u přílohy Rudého práva, podrobněji zabývat (viz poznámka 41).

upoutávky na nejaktuálnější a nejzajímavější informace. Samotná podoba hlavičky zůstala ale zachována. Vpravo se nacházel bíle vepsaný název novin Mladá fronta umístěný do černého rámečku. Počáteční písmeno jména deníku bylo napsáno malým písmenem. Přibližně uprostřed hlavičky, vedle označení novin, byl zobrazen Řád práce. Vlevo od tohoto symbolu byl oranžovou barvou uveden den vydání⁴⁶. Nikoli však tradičně v substantivu, nýbrž v adjektivu (např. pondělní), čímž byl vymezen vztah k následujícímu substantivu (v tomto případě k názvu novin Mladá fronta). Vlevo ode dne se nacházelo místo vydání (Praha). Tyto údaje (den a místo) shora obklopovalo menším písmem napsané datum a ročník, zdola pak cena a číslo výtisku. Zcela vlevo se v černém obdélníku nacházel údaj o vydavateli, ÚV SSM.

Ve srovnání s Rudým právem se Mladá fronta vyznačovala větší nápaditostí a hravostí. Nejvýrazněji je rozdíl mezi oběma periodiky vidět na práci s grafikou, barvami a fotografiemi.

Mladá fronta pracovala s barvou černou a červenou (oranžovou). Oranžová nebyla vyhrazena pouze pro významné akce, ale používala se i v titulcích a v reklamě. Fotografií se zde v porovnání s Rudým právem používalo také více, avšak chyběla karikatura či kreslený vtip. Pod fotografiemi byl umístěn popisek napsaný kurzívou. Hravost se projevovala především ve zpracování rubrik, kde se většímu uplatnění dostalo různým značkám, symbolům a obrázkům⁴⁷. Mladá fronta také volně nakládala s psaním velkých a malých písmen na počátku názvů rubrik⁴⁸. V používání různé velikosti a typu písma se příliš nelišila od Rudého práva. Deník Mladá fronta si také utvořil svoje vlastní logo, které se skládalo z počátečních písmen názvu novin (mf - obě písmena byla malá).

Netypická také byla paginace, protože umístění čísla stránky se určovalo podle toho, zda se jednalo o stranu sudou či lichou. Číslo stránky sudé bylo umístěno zcela vpravo, kdežto číslo liché strany byly naopak umístěno zcela vlevo. Při paginaci bylo využito i logo novin. Prostor mezi stranou označenou arabskou číslicí a logem deníku byl využit k umístění názvu dne a data vydání. Na první a poslední straně stránkování chybělo (poslední strana zde měla umístěnou několikařádkovou tiráž).

⁴⁶ I v hlavičce se uplatňovala lehkost a hravost. Mladá fronta, která vyšla na 1. května 1976, nesla označení májová místo sobotní.

⁴⁷ Např. rubrika „Z redakční pošty“ byla znázorněna zavřenou obálkou, kdežto rubrika „Vybráno z dopisů“ měla naopak podobu obálky otevřené. Rubrika přinášející stručné zprávy ze zahraničí nebyla pojmenována vůbec, zato v tlustém pruhu, který na rubriku upozorňoval byl umístěn obrázek globusu. Část věnovaná automobilům zase měla mezi názvem „Automoto mf“ vložený obrázek pneumatiky.

⁴⁸ Pro potřeby této práce jsme psaní velkých a malých písmen sjednotili, a tak u názvů všech zmíněných rubrik používáme na počátku názvu velká písmena.

3. 2. 3 OBSAH A USPOŘÁDÁNÍ RUBRIK V MLADÉ FRONTĚ

Uspořádání rubrik v Mladé frontě prodělalo ve sledovaných letech 1976 – 1980 některé změny. Především se jednalo o počet rubrik, který směrem k roku 1980 narůstal. Původní rubriky ale byly většinou uchovány buď pod změněnými jmény, nebo s drobnou úpravou v názvu. Z tohoto důvodu se budeme zabývat především stavem k roku 1980.

Ve srovnání s Rudým právem, kde se řada rubrik objevovala nepravidelně, byla struktura jednotlivých listů poměrně pevně daná a stálá.

V novinách se čtenář mohl setkat s texty zpravodajskými, publicistickými, zábavními i vzdělávacími. Většina sdělení byla ukončena signaturou v podobě autorova jména, iniciály, monogramu, symbolu nebo značky. Na začátku každého zpravodajského sdělení byl v prvním zvýrazněném odstavci uveden domicil a zdroj informace, avšak chyběl datum.

a) Titulní strana

K upoutání pozornosti používala Mladá fronta několika prostředků. Nepřehlédnutelná byla především, ve srovnání se Svobodným slovem a Rudým právem, barevnost. Uplatňovalo se střídání titulků tištěných v barvě černé a oranžové. Další nezbytnou součástí bylo několik fotografií. V pátečním vydání nechyběla stručná informace o obsahu sobotního čísla.

Na titulní list umísťovala redakce aktuální zprávy z domova, zahraničí i sportu, které považovala za nejdůležitější a nejvýznamnější. Mnohé z těchto textů měly svoje pokračování na některé z následujících stran. Čtenář byl na „přetažení“ zprávy dovnitř novin upozorněn tlustě vtištěnou poznámkou ve znění „*Pokračování na str. ...*“.

Pravidelně se zde objevovala rubrika „Telegraficky“. Obsahovala zkrácené zprávy z domova. Později ale zanikla a byla nahrazena rubrikou poněkud jiného charakteru s názvem „Kronika dne“, která přinášela jednu až tři drobné zprávy mající však už svůj vlastní titulek.

První strana nebyla tvořena pouze texty zpravodajskými, ale pozornosti se zde dostávalo i článkům publicistickým a útvarům beletrizovaným, jimž bylo vyhrazeno místo ve spodní části stránky. Od ostatních textů byly útvary stylu analytického odděleny tlustou černou nebo oranžovou barvou. Typická pro ně byla i zvětšená a zvýrazněná iniciála a umístění titulku doprostřed článku. Některé z příspěvků byly

psány kurzívou, např. rubrika „Zamyšlení při sobotě“ , „Náš sloupek“ nebo „Pro tento den“. Obsah textů z poslední jmenované rubriky byl vsazen do černého rámečku. Články zmíněných rubrik zpracovávaly lehkou a svěží formou (často vtipně) aktuální náměty z každodenního života obyčejných lidí.

b) Druhá strana

Druhá strana se zaměřovala na události z domova. Zpočátku sledovaného období měla pouze jednu pravidelnou rubriku „Krátce“, ale postupně se rozrostla o celou řadu víceméně pravidelných a stálých rubrik. Nacházely se zde jak texty zpravodajské, tak články publicistické.

Rubrika „Krátce“ se nacházela v horní pravé části listu a obsahovala informace různého charakteru. Na první řádce stál tlustě vytištěný datum, pod nímž bylo tlustým písmem uvedeno velmi stručně několik historických událostí. Následovaly kurzívou napsané informace a nakonec přišly na řadu zkrácené zprávy z domova.

Mezi další rubriky, tentokrát charakteru úvahového, patřil tlustým písmem psaný „Komentář“, který čtenáři mohli nalézt v levé horní části. V levém sloupci se nacházela i rubrika „Poznámky“. S oběma rubrikami podobného charakteru jsme se setkali již v Rudém právu, v němž byly shodně s Mladou frontou umístěny na druhé straně.

Dalším oblíbeným útvarem této strany byly glosy. Název rubriky, pod kterou byly umístěny, se měnil, ale vždy obsahoval bíle napsané slovo glosa (v různých tvarech) do širokého černého pruhu. Vlastní text těchto krátkých, většinou vtipně pointovaných, poznámek byl psán kurzívou.

Pozornosti se na straně dvě dostalo i dopisům od čtenářů, ať již v rubrice „Z redakční pošty“, v níž redakce uveřejňovala vybrané dopisy čtenářů, nebo v rubrice „Odpověď na vaši otázku“, kde, jak již název napovídá, odborník podával vysvětlení nebo informaci k určité problematice. Další z rubrik „Zeptali jsme se“ nevytvářeli přímo čtenáři svými dopisy, nýbrž redakce, která se za čtenáře obrátila se svým dotazem na příslušného činitele (nejčastěji ředitele nějakého podniku). Redakce dotázaného nejprve představila, poté položila otázku a nakonec zveřejnila odpověď.

c) Třetí strana

Tato strana se věnovala zejména publicistice a byla velmi různorodá. Nacházely se zde rozhovory a články z různých oblastí života. Své místo tu měly i útvary beletrizované jako reportáž, cestopisné články a fejeton.

Rubrikou „Mladá srdce“ potvrzoval deník Mladá fronta svoje zaměření především na mladého čtenáře⁴⁹. Obsah této rubriky nebyl jednoznačně stanovený, nicméně jednotícím prvkem byl zájem o mladé studenty či pracující, o jejich život, zájmy a činy.

Naučný charakter měla rubrika s názvem „Víte o tom?“, která přinášela informace a zajímavosti z celého světa.

d) Čtvrtá strana

Čtvrtá strana byla zčásti věnována kultuře a zčásti se zde nacházely pravidelné rubriky. Kulturní část přinášela informace ze světa filmu, divadla, rozhlasu i literatury a upozorňovala na pořádané výstavy. Formou rozhovoru přibližovala a seznamovala čtenáře s uměleckými osobnostmi.

Na zbývajících částech čtvrté strany se nacházela rubrika „Dopisy, příspěvky, odpovědi“, kterou tvořila právní poradna, dopisy od čtenářů aj. V sobotním vydání byl místo pravidelných rubrik uveden program televize na celý příští týden. Zábavu a rozptýlení zajišťovala křížovka, „Vtip dne“ anebo rubrika „Slova moudrých“, která přinášela citáty slavných osobností.

e) Pátá strana

Událostem ze zahraničí byla věnována pátá strana. Opět se tu mísily texty zpravodajské, které převažovaly, se články publicistickými, z nichž dostal prostor především komentář a poznámka⁵⁰.

Pátá strana prodělala opačný vývoj než druhá strana (došlo k zániku některých rubrik, jmenujme rubriku „Věřte nevěřte“, která přinášela bizarní události ze světa, nebo

⁴⁹ Zaměření na mladší čtenáře je obsaženo již v samotném názvu deníku, ale projevuje se i v celkovém pojetí novin, především v grafice a výběru námětů článků aj.

⁵⁰ Se stejnou strukturou jsme se již setkali v Rudém právu, kde se rovněž na straně určené pro domácí a zahraniční zpravodajství objevovaly tyto dva analytické útvary. Podobnost s Rudým právem sledujeme i v přítomnosti rubriky přinášející zkrácené zprávy ze zahraničí, která má ale jedno specifikum. Rubrika totiž není slovně nijak označena. Místo názvu je použit symbol světa, zeměkoule – obrázek globusu.

rubriku „Přečetli jsme za Vás“, v níž redakce uváděla hodnocení událostí zahraničním tiskem).

f) Šestá strana

Celá šestá strana byla vyhrazena reklamě. Opět se tu střetávala inzerce plošná s inzercí řádkovou, která byla uvedena pod rubrikou „,Malý oznamovatel“.

Narozdíl od Rudého práva se v reklamních sděleních Mladé fronty užívalo vedle tradiční černé barvy i barvy oranžové.

g) Sedmá strana

Sedmá strana byla rozdělena na tři oddíly. První část přinášela programy divadel, rozhlasu a televize, druhá se zaměřovala na regionální zpravodajství a třetí, která byla od předchozích dvou oddělena tenkou černou čarou, se věnovalo sportovním událostem⁵¹.

V druhém oddílu se nacházela rubrika „Stíny“, jež přinášela zkrácené tragické zprávy z regionů (požáry, automobilové nehody, usmrcení nešťastnou náhodou aj.). Potřebné informace se zde dozvěděli také sázkaři. Zkrácené zprávy, tentokrát ze světa sportu, přinášela rubrika z třetí části pod výstižným názvem „Stručně“.

h) Osmá strana

Osmá strana přinášela obsáhlejší články informující o dění ve světě sportu (o výsledcích sportovních klání, o pořádání různých sportovních akcích, o samotných sportovcích aj.).

3. 3 SVOBODNÉ SLOVO

3. 3. 1 STRUČNÁ HISTORIE SVOBODNÉHO SLOVA

Noviny Svobodné slovo jsou úzce spjaty s Českou stranou národně sociální a s myšlenkami Tomáše G. Masaryka, Edvarda Beneše a Milana R. Štefánika. **Josef Schrabal** (2009) vidí jejich předchůdce v České demokracii, kterou začal vydávat Václav Jaroslav Klofáč poté, co byla v roce 1897 založena výše zmíněná strana. Česká demokracie se však s příliš velkým ohlasem nesetkala, a tak bylo vydávání nového

⁵¹ Sportu byl dán v Mladé frontě větší prostor než v Rudém právu, které mělo sportovní události v rozsahu strany a půl pouze v pondělí. V ostatní dny jim vyhradilo pouze závěrečnou stranu.

deníku svěřeno do rukou Jaroslava Šaldy. Pod jeho vedením spatřil světlo světa v roce 1907 deník České slovo, který se stal ústředním tiskovým orgánem národních socialistů. Šalda později zakoupil na Václavském náměstí budovu Hvězda, kterou po přestavbě přejmenoval podle Jiřího Melantricha (vydavatelství Melantrich vydávalo Svobodné slovo až do roku 1998).

Na počátku první světové války byla jeho činnost pozastavena a k znovuoobnovení došlo až v roce 1918. V dalších válečných letech (1939 – 1945) se ve vydávání novin sice pokračovalo, ale pod názvem Národní souručenství. S označením Svobodné slovo se poprvé setkáváme v roce 1945.

Po revoluci v roce 1989 začalo Svobodné slovo jako první deník otiskovat necenzurované informace. Nicméně v následujících letech svoji prestiž ztrácelo. V roce 1996 se noviny vrátily opět k názvu České slovo a v roce 1998 byly prodány firmě N-tisk, která vydávala Zemské noviny. Oba deníky spolu začaly splývat. České slovo definitivně zaniklo v roce 2002.

3. 3. 2 CHARAKTERISTIKA DENÍKU SVOBODNÉ SLOVO

Deník Svobodné slovo vycházel denně od pondělí do soboty a tvořily ho, vyjma soboty a pondělí, čtyři listy (osm stran) o pěti až šesti sloupcích. Sobotní výtisk byl rozšířen o dalších osm stran přílohy⁵² s názvem „Slovo na sobotu“. Pondělní vydání bylo naopak o dvě strany chudší (obsahovalo šest stran). Cena byla stejná jako u předchozích dvou deníků (pondělní až páteční vydání si mohl čtenář pořídit za 50 haléřů, sobotní vzhledem k sobotní příloze za 1 korunu).

Hlavička Svobodného slova se nacházela v levé horní polovině titulní strany a dominoval jí název listu. Nad názvem vlevo bylo drobným písmem uvedeno místo, den a datum vydání, vpravo byla opět drobným písmem vytištěna informace o ročníku, čísle a ceně. Pod označením novin byla uvedena jeho charakteristika, v níž, verzálkami napsané, stálo: „*List Československé strany socialistické – nositel Řádu práce*“. V porovnání s oběma předcházejícími deníky byla hlavička Svobodného slova prostší a jednodušší.

Graficky se popisované noviny blížily spíše k Rudému právo než k Mladé frontě, protože užití barev a fotografií bylo opatrnější. Červená se občas uplatňovala na titulním listě, který, zejména ve státní svátky, zdobily červeným písmem napsané

⁵² Přílohou se však nebudeme, ze stejného důvodu (viz pozn. 41) jako u Rudého práva a Mladé fronty, zabývat.

slogany⁵³. Ojediněle se s ní čtenář mohl setkat i v názvu deníku. Charakteristická byla především pro titulky sportovního zpravodajství, kde se střídala barva černá s červenou. I s písmem pracovalo Svobodné slovo podobně jako Rudé právo. Opět se setkáváme s různou velikostí, typy i šířkou písma.

V záhlaví každé strany, vyjma titulní stránky, stál vlevo nebo vpravo umístěný den a datum. Sudé strany měly den a datum položený vlevo, liché naopak vpravo. Na protilehlém konci se nacházelo číslo strany. Uprostřed záhlaví měl své místo vyhrazen název deníku. Poslední strana obsahovala ve spodní části drobným písmem napsanou několikařádkovou tiráž.

3. 3. 3 OBSAH A USPOŘÁDÁNÍ RUBRIK VE SVOBODNÉM SLOVU

Svobodné slovo mělo ze všech sledovaných deníků rubrik nejméně. Tyto rubriky však byly nejstabilnější (tzn. v průběhu let 1976 – 1980 u nich došlo k nejmenším změnám) a zároveň se vyskytovaly nejpravidelněji (tzn. neobjevovaly se sporadicky a občas).

Noviny opět přinášely všechny typy žurnalistických sdělení (zpravodajské, publicistické, zábavní, vzdělávací). Většina z nich byla ukončena signaturou v podobě autorova jména, iniciály, monogramu, symbolu nebo značky. Nezbytnou součástí zpravodajských textů byla informace o místě a zdroji sdělení, ale opět chyběl datum.

a) Titulní strana

Titulní strana tradičně přinášela nejaktuálnější a nejvýznamnější zpravodajství z domova i ze světa. Čtenář se zde však mohl zcela neočekávaně setkat i se stylem beletristickým, a sice ve formě básně, mnohdy v kombinaci s kresbou.

Z pravidelných rubrik jmenujme drobnou rubriku výstižného názvu „Ve zkratce z vlasti“. Pondělní výtisk ji vynechával a přinášel místo ní rubriku „Z bloku zpravodajů“. V tomto případě se nejednalo o zkrácené zprávy jako v předchozí rubrice, ale šlo o zprávy v základní podobě, které podávaly informaci o události v jednom odstavci a s jedním titulem. Jednotlivé zprávy od sebe byly odlišeny i graficky, černým puntíkem.

⁵³ Např. „Po boku SSSR za mír a socialismus“, „Věčný máj“. (Svobodné Slovo (dále jen SS), 8. 5. 1976, s. 1.)

V pondělním Svobodném slovu se čtenář mohl v dolní třetině prvního sloupce vlevo setkat se „Pondělním sloupkem“, který byl tištěn kurzívou a rozvíjel jedno téma aktuální pro příslušný týden.

b) Druhá strana

Druhá strana byla netypicky vyhrazena pro zprávy ze zahraničí. U předchozích dvou deníků jsme se zde naopak setkávali se zpravodajstvím domácím. Zcela pravidelnou rubrikou byla rubrika „Ze světa“, která přinášela zkrácené zprávy ze zahraničí.

Publicistiku zastupovala úterní rubrika s názvem „Slovo komentuje“, v níž bylo kriticky analyzováno a hodnoceno několik zahraničních událostí (oblíbené byly především problémy kapitalistického světa). Analytický charakter měla i rubrika „Na konec týdne“, která komentovala zprávy uveřejňované v zahraničním tisku.

c) Třetí strana

Čtenáři se na této straně setkávali se zpravodajstvím z domova. Nacházely se zde jednak texty zpravodajské, jednak články publicistické. Rubriky se neobjevovaly pravidelně, ale mezi nejčastěji se opakující patřila „Naše poznámka“, což byl krátký útvar mající různý obsah⁵⁴, nebo rubrika „Na ekonomické téma“, v níž byl čtenář informován o stavu československého hospodářství.

Ryze praktickou funkci měla rubrika „Radíme čtenářům“, která se nacházela v pravém horním sloupci a měla klasickou podobu, kdy noviny zveřejňovaly dotazy od čtenářů a redakce na ně odpovídala.

V sobotním a pondělním vydání zde byly uveřejněny „Denní zprávy“, v jejichž úvodu byla umístěna kurzívou napsaná informace o počasí. Následovaly zkrácené zprávy z domova.

Pondělní výtisk sem (vzhledem k menšímu počtu stránek) přesouval rubriky původně se nacházející na stranách jiných. To byl případ programu divadel, rozhlasu a televize (v ostatní dny byl umístěn na straně čtyři), dále křížovky (původně strana čtyři) či novinového románu na pokračování (strana pět až šest).

⁵⁴ Poznámky jsou obvykle útvary úvahového charakteru. V tomto případě se však pod poznámkou mohly skrývat i příspěvky zpravodajské (např. informace o pořádání výstavy).

d) Čtvrtá strana

Událostem z domova byla věnována i tato strana. Obsahově však byla o něco pestřejší, protože prostor dostaly i naučné články z oblasti vědy a techniky.

Kromě pátku, soboty a pondělí se zde nacházel program divadel, rozhlasu a televize. Další pravidelnou rubrikou byly „Denní zprávy“, o nichž jsme se již zmiňovali v souvislosti se stranou tři.

Další rubriky se vyskytovaly jen v určité dny. Každé úterý se čtenář mohl těšit na „Zákon pod mikroskopem“, což byl seriál na pokračování o právních problémech různé povahy. V úvodu byly kurzívou uvedeny příslušné paragrafy zákoníku mající souvislost s následujícím příběhem, na němž byl problém prezentován a vysvětlován. Středa měla vyhrazenou rubriku „Z historie slov a věcí“, která představovala jedno vybrané slovo (např. doutník, výprava) ze všech úhlů pohledu (jeho sémantiku, význam, používání aj.). Ve čtvrtek si zde přišli na své i luštitelé křížovek. Pátek zase přinášel „Pozvánku na víkend“, kde byla čtenářům představena zajímavá oblast v Československu. V sobotu byly na této straně uveřejněny podrobné programy divadel a v pondělí se zde nacházela reklama, popřípadě román na pokračování.

Sporadicky se vyskytovala i rubrika „Jedna otázka“, kdy se redakce obracela na příslušné činitele s konkrétní otázkou. Dotázaný byl nejprve představen (užita byla kurzíva), poté následovala otázka (byla zvýrazněna černým písmem) a nakonec byla uveřejněna odpověď na dotaz.

e) Pátá strana

V pondělí byla pátá strana vyhrazena domácím sportovnímu zpravodajství, jedinou výjimkou byla rubrika se zkrácenými sportovními zprávami ze světa. V ostatní všední dny se zde čtenář mohl seznámit s novinkami z oblasti kultury. V dolní části stránky se nacházel román na pokračování, který byl umístěn i na stejném místě na straně protější, aby si ho čtenář mohl z novin vyjmout a složit do formátu knihy. Ze stejného důvodu měl román i zvláštní číslování stran.

Vcelku pravidelně se objevovala v černém rámečku umístěná rubrika „Dnes má slovo“, která měla tradiční formu. V úvodu byl představen člověk činný v oblasti kultury (kurzíva), následoval položený dotaz (výraznější černé písmo) a nakonec následovala odpověď. Čas od času se zde mohl čtenář setkat i s rubrikou „Komentujeme“, v níž autor rozebíral nějakou kulturní událost.

V sobotním vydání byl na této straně rozepsán televizní program na celý příští týden a také zde byl umístěn program rozhlasu. V druhé, spodní, části strany se již nacházela reklama.

f) Šestá a sedmá strana

Součástí obou stran byla (vyjma pondělí⁵⁵ a soboty⁵⁶) reklama, které byl ve Svobodném slovu dán v porovnání s předchozími dvěma deníky vůbec největší prostor. Stejně jako v Rudém právu se vyskytovala pouze v černobílém provedení a opět se zde střetávala inzerce plošná s inzercí řádkovou. Rubrika „Malý oznamovatel“ byla co do rozsahu poněkud delší než v případě Mladé fronty i Rudého práva.

Vedle reklamy se na obou výše zmíněných stranách vyskytovaly články a texty rozmanitého obsahu. Šestá strana ve všední dny přinášela pokračování románu z předcházející strany. Rovněž čtvrté inzerce na sedmé straně byla doplněna informacemi z jiné oblasti, a sice sportovním zpravodajstvím. Umístěna sem byla rubrika se zkráceným sportovním zpravodajstvím „Z domova“. V pátečním vydání našel čtenář na sedmé straně „Denní zprávy“, program televize, rozhlasu a divadel, křížovku a také rubriku „V zájmu zákazníka“, která přinášela informace o zlepšující se péči a ochraně spotřebitele.

g) Osmá strana

Osmá strana se od úterý do soboty věnovala výhradně sportu. Vedle stálých rubrik „Ze světa“ a „Z domova“ se zde v úterý pravidelně vyskytovala zpravodajská rubrika „Lidé a události“. V sobotním vydání bylo sportovní zpravodajství odlehčeno rubrikou „...a svět se baví“ přinášející úsměvné sportovní historky z celého světa.

⁵⁵ Pondělní vydání mělo značně odlišnou strukturu, protože si muselo vystačit se šesti stranami oproti běžným sedmi. Důvodem nižšího počtu stran mohla být snaha vykompenzovat rozšířený počet stran ze soboty, ale také to, že v neděli byl den „klidu“. Šestá strana tak obsahovala místo reklamy sport.

⁵⁶ V sobotu se nacházely na sedmé straně informace ze sportu. Pravidelně se zde objevovaly dvě rubriky se zkrácenými zprávami, „Ze světa“ a „Z domova“.

4 PUBLICISTICKÝ STYL

Jako specifický objektivní vyjadřovací styl pro žurnalistiku se vyvinul styl publicistický. Podle **Marie Čechové** (2003) představuje tento styl „zobecněné a nadřazené označení pro všechny žurnalistické texty (verbální komunikáty), které vedle své funkce informativní (zpravovací, sdělné, komunikační) plní ještě funkci persvazivní, působící, ovlivňovací“⁵⁷.

Pro publicistický styl jsou stěžejní útvary zpravodajské a analytické. Funkční stylové rozpětí publicistického stylu je velmi široké (od stručné novinové zprávy s prostou funkcí informativní, přes slohové útvary informačně analytické s funkcí komunikační, získávací a ovlivňovací, kde se objektivní výkladové pasáže komentující střídají s objektivizovanými úvahami, po politickou a sportovní publicistiku).

Rozlišuje se rovněž publicistický styl textů psaných a mluvených⁵⁸. Styl psaných textů je možné také označit jako styl žurnalistický nebo novinářský, tj. styl textů periodického tisku. Ke sféře publicistických projevů lze započítat i oblast agitace, propagandy a dílčí stylové oblasti reklamy.

Úkolem textů publicistického stylu je rychle, výstižně a co nejučinněji informovat adresáty různého sociálního původu, věku a vzdělání, jakož i zprostředkovat myšlenky. Snahou je také s maximální srozumitelností a sémantickou jednoznačností, bezprostředností a přesvědčivostí, získávat čtenáře nebo posluchače pro přístup k problémům v duchu názorů, které publicistický orgán reprezentuje. Nezanedbatelné jsou i ekonomické tlaky (prodat co největší počet výtisků).

Publicistický styl je styl výrazně dynamický, který se neustále vyvíjí. Vždy odpovídá době, s níž se mění, což ostatně dokládá i tato práce.

4.1 VNITŘNÍ DIFERENCIACE PUBLICISTICKÉHO FUNKČNÍHO STYLU

Jak uvádí **Marie Čechová** (2003), vyhranily se ve funkčním publicistickém stylu zřetelně tyto dílčí funkční styly⁵⁹: zpravodajský, publicistický styl v užším slova smyslu (útvary analytické) a publicistický styl beletristický⁶⁰.

⁵⁷ ČECHOVÁ, M. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 200, s. 207.

⁵⁸ Jelikož se tato práce zabývá výhradně publicistikou psanou, nebude dále věnována mluvené publicistice větší pozornost.

⁵⁹ Uvedená klasifikace publicistického funkčního stylu se uplatňuje z hlediska lingvistiky. **Jaroslav Bartošek** (1997) rozlišuje z pohledu žurnalistiky ještě další:

1. VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ŽÁNRY – jejich funkcí je kvalifikovaně poradit a poučit. V tisku se uplatňují formou rubrik s různými „poradnami“. Vzdělávací a výchovnou funkci zajišťuje především

4. 1. 1 ZPRAVODAJSKÝ STYL

Úkolem zpravodajských textů je podávat věcné informace o nových a aktuálních jevech a událostech. Současné zpravodajství přináší zprávy z politického, ekonomického, společenského života. Stále častější jsou i informace z oblasti odborné (zejména z těch vědních oborů, které se významně podílejí na vývoji společnosti), s čímž souvisí i větší uplatnění pojmů v textech. Základní funkcí těchto komunikátů je funkce informativní, zpravovací. Zpravodajská sdělení se vyznačují snahou o co největší rychlost v podání informací a zároveň původci textu usilují o dosažení objektivitu (snaha o podání úplné a nezaujaté informace), přičemž jsou limitováni časem, v psaných projevech délkou zpráv. Pro formulace v takovýchto typech textů je typická strohost vyjádření, snaha o konkrétnost a přímou sdělení, myšlenková hutnost, nasycenost fakty a pojmová srozumitelnost. Cílem je předání sumy informací, které přinášejí odpovědi především na otázky: co se stalo, kdo, kdy a kde to udělal, event. jak a proč. Hlubší analýza se však u tohoto typu textů neočekává.

Ve zpravodajském stylu se nejvíce uplatňuje postup informační. Příznačné je i lineární řazení faktografických údajů. Všechny zpravodajské útvary obvykle začínají nejvýznamnější informací, za níž následují nové a upřesňující informace. Složky horizontálního členění textu bývají nezřetelné. Pouze delší novinářské útvary mají jednotlivé části textu propracovány.

Mezi základní zpravodajské útvary patří: zpráva, krátká zpráva (noticka), rozšířená zpráva, oznámení, event. inzerát, komuniké, publicistický referát, reportáž, fleš, denička, soudnička, lokálka, anonce, avízo, dementi. Ke zpravodajství se počítá i servis včetně rubrik řádkového oznámení.

odborný tisk. Sdělení bývají často delší než informační či publicistická. Uplatňují se odborné jazykové prostředky, grafy, tabulky a obrazy.

2. ZÁBAVNÍ ŽURNALISTICKÉ ŽÁNRY- v některých typech masmédií hrají doplňující roli, v jiných mají roli dominantní. V seriózních textech a médiích se preferují kultivované formy zábavních sdělení.

Žurnalistika pak vedle své funkce sdělné a persvazivní nabývá ještě funkci vzdělávací a zábavní.

⁶⁰ Kromě publicistiky analytické a beletrizující uvádí **Bartošek** (1997) z hlediska žurnalistiky ještě další tři dílčí typy publicistiky:

1. BLÁBOLIVÁ PUBLICISTIKA - nevyniká jazykovou osobitostí, libovolně fabuluje. Nerespektuje Skutečnost a nesnaží se ji ani zjistit.

2. MANIPULATIVNÍ (MANIPULÁTORSKÁ) PUBLICISTIKA – rovněž uvádí texty, které jsou v rozporu se skutečným stavem, avšak důvodem zde není neznalost či nedbalost, nýbrž záměrná snaha ovlivňovat mínění veřejnosti ve prospěch či neprospěch jistého záměru nebo činnosti.

3. ÚVAHOVÁ (SPEKULATIVNÍ) PUBLICISTIKA – v devadesátých letech patřila k nejčtenějším, ale jevila rysy ústupu na úkor předchozích typů. Snažila se být morálním imperativem společnosti a přesvědčovat ji bez agresivních intencí. Je postavena na upřímných spekulacích a dedukcích, které y nich vyplývají. Dedukce mohou být jak racionální, tak jednostranné.

4. 1. 2 PUBLICISTICKÝ STYL V UŽŠÍM SMYSLU (ÚTVARY ANALYTICKÉ)

Cílem textů publicistického stylu v užším smyslu je nejen zprostředkovat předání informace, ale zároveň tyto informace analyzovat, komentovat a hodnotit. Tyto texty plní vedle funkce informativní celou řadu dalších funkcí, a to především funkci persvazivní, získávací, ovlivňování a formativní.

Ve stylu analytickém se, ve srovnání se stylem zpravodajským, setkáváme ve větší míře s prostředky stylové aktualizace, aktivizace. Právě výrazového ozvláštňení se využívá k záměrnému formování postojů a názorů adresátů.

Komunikáty publicistické funkční sféry představují nižší stupeň manipulativního textu díky své promyšlené argumentaci pomocí faktů, příkladů, výroků známých a uznávaných osobností a zdůrazňováním určitých hodnot.

V publicistických textech se uplatňuje slohový postup informační současně s postupy jinými, zejména s úvahovým.

K základním publicistickým útvarům patří: úvodník, komentář, glosa, novinářský posudek, novinářská recenze a kritika, interview, projev, proslov, diskuse, debata, polemika, úvaha, anketa, pamflet, publicistická fotografie, karikatura.

4. 1. 3 PUBLICISTICKÝ STYL BELETRISTICKÝ

Publicistický styl beletristický plní vedle funkce informativní a ovlivňovací i funkci estetickou, a proto je charakteristickým znakem nárůst beletrizace vyjadřování a subjektivita.

Kompozice vychází ponejvíce ze slohového postupu vyprávěcího nebo popisného, používá se i postup informační. Od čistě beletristických literárních útvarů se liší svou konkrétností a větším důrazem na faktografické údaje.

K útvarům publicistického stylu beletristického patří novinářský fejeton, sloupek, črta, medailonek, beletrizovaná reportáž, esej, umělecká fotografie, novela, povídka, báseň, kresba, obraz. Tyto tradiční publicistické útvary jsou obohacovány o žánry nové, mezi něž patří příběh, fraška a fíčr.

4. 2 POPIS STYLOVÉ NORMY PUBLICISTICKÉHO STYLU

Stylové normy publicistického stylu nejsou jednotné, ale naopak dále vnitřně diferencované. Různorodost plyne jednak z odlišných žánrů a útvarů, jednak ze specifiky psané a mluvené. Pro všechny stylové normy však je charakteristické

využívání protikladných výrazových prostředků (hovorové x knižní, nocionální x emocionální, odborné x umělecké, automatizované x aktualizované, české x internacionální).

Pro publicistický text je charakteristické, že vzniká rychle a s minimální možnou přípravou, přesto si ale musí udržet dobrou úroveň obsahovou i formální. Žurnalisté k ulehčení práce využívají jistou modelovost způsobů vyjádření. Modelový charakter má už samotná kompozice jednotlivého čísla novin, rozsah a sled umístění rubrik v tisku.

Tato ustálenost a stereotypnost sice usnadňuje čtenáři orientaci v novinách a je také výhodná z hlediska plnění informační funkce, ale nevyhovuje funkci získávací, protože nevzbuzuje zájem čtenáře. Publicisté proto cílevědomě modelovost porušují. Používají k tomu titulky, podtitulky, nadtituly, výrazněji vytištěné první odstavce textu, obrazový materiál i nové, stylově aktivní jazykové prostředky.

Ve stylové vrstvě publicistické tak můžeme vysledovat dvě skupiny jazykových prostředků. Jedna skupina se v publicistické sféře jeví jako relativně stálá, neměnná. Je tvořena ustálenými a stereotypně se opakujícími vazbami a obraty, jejichž užití je mechanické. V tomto případě hovoříme o prostředcích automatizovaných a automatizujících se.

U druhé skupiny můžeme naopak sledovat obměňování (aktualizaci) stabilizovaných výrazových prostředků. Tyto prostředky se jeví jako stylově aktivní a svou novostí pak výrazněji působí na adresáta. Nazýváme je prostředky stylové aktualizace, resp. aktivizace.

Charakteristické pro styl publicistický je těsné sepětí stylové oblasti s dobou. Dobové zakotvení projevu se týká jak obsahu, tak výrazu. Tyto výrazové prostředky publicistické stylové vrstvy se nazývají publicismy.

Základem textů publicistického funkčního stylu je neutrální spisovný jazyk, ale základní funkci publicistiky někdy pomáhají uskutečňovat i prostředky nespisovné.

4. 2. 1 JAZYKOVĚSTYLISTICKÁ ANALÝZA

V následující kapitole jsou vybrané novinové texty z deníků Rudé právo (dále jen RP), Svobodné slovo (dále jen SS) a Mladá fronta (dále jen Mf) z let 1976 – 1980 podrobeny jazykověstylistické analýze.

4. 2. 1. 1 Kompozice

Žurnalistika využívá ke sdělování jazykové verbální prostředky, které jsou doplněny prostředky mimojazykovými. Používají se grafy, obrazy, tabulky aj.

Žurnalistická sdělení mají určitou strukturu. Sdělení rozsáhlejší a obsahově nasycenější se vyznačují hlubší horizontální a vertikální strukturou (členěním). Krátká sdělení členění postrádají. Vertikální členění utváří složitost větných celků, autorská řeč a řeč postav, posloupnost dílčích témat a odbočky od hlavní tematické linie (exkurzy a digrese). Horizontální členění je tvořeno titulkovými komplexy, rámcovými složkami (úvod, předmluva, lead, perex a závěr, doslov, shrnutí) a vnitřními složkami (odstavec, oddíly, kapitoly) ve vztahu k hlavnímu tématu.

Charakteristickým rysem tektoniky zpravodajských nebo publicistických textů je zvýraznění prvního odstavce. Jedná se o zvýraznění zamýšlené už při koncipování textu. Zvýrazněný odstavec může být pojat jako úvod k dalším informacím a sdělovat obecně to, co dále text přibližuje konkrétně (tento způsob označujeme za perex), nebo je tento odstavec stručným resumé, anteponovaným před celý komunikát, ačkoli by mohl být samostatnou zprávou (v tomto případě hovoříme o leadu). Funkčním se stává v případě probuzení zájmu čtenáře o další část komunikátu.

Zvýrazněný první odstavec plní ve zpravodajství vedle funkce informativní i další komunikační funkce: shrnuje, zobecňuje, odkazuje, uvádí. Někdy je však toto zvýraznění nefunkční a neopodstatněné. Jeho úkolem pak je pouze vizuálně graficky signalizovat začátek textu.

4. 2. 1. 1. 1 Fotografie

Fotografie umožňuje vizuální formou sdělit novinářskou informaci. Patří mezi neúčinnější vyjadřovací prostředky, protože působí dojmem přesnosti, důvěryhodnosti, objektivity a autenticity. Je obecně srozumitelná a čtenář ji vnímá jako skutečnost samu, jelikož umožňuje být „při tom“. Další velkou předností fotografie je její spřízněnost se způsobem našeho zapamatování a schopnost „zastavit čas“.

Ve vybraných denících se v letech 1976 – 1980 vyskytovaly všechny typy fotografií. Na titulní straně byla umístěna fotografie titulní, která měla získat pozornost čtenáře a zároveň měla vystihovat nejdůležitější informaci z celého čísla deníku. Rudé právo sem obvykle umisťoval snímek z vládního zasedání nebo fotografii předního představitele naší nebo východní politické scény. V tomto případě mluvíme o fotografickém portrétu. Byl-li portrét bezprostředně doplněn článkem o zobrazené

osobě, pak nebyl popisek užít (tento způsob se uplatňoval u uveřejněných projevů). Svobodné slovo a Mladá fronta umísťovaly na první stranu především ilustrační nebo dokumentární fotografie.

Oblíbenou součástí novin byly i fotografie sportovní. Rudé právo také používalo (především při příležitosti návštěv zahraničních delegací ze spřátelených zemích nebo oslav významných státních svátků) fotoreportáž, které byla vyhraněna celá jedna strana. Tehdejší tisk však v mnohem menší míře než je tomu dnes přinášel fotografickou aktualitu, což zřejmě souvisí s funkcí soudobého tisku. Ten měl především vychovávat a vést čtenáře ke správnému politickému stanovisku, funkce informační ustupovala poněkud do pozadí. Dnešní tisk má navíc k dispozici nejmodernější techniku, která dokáže nové informace přenést a zpracovat daleko rychleji a kvalitněji.

Pod fotografiemi byl obvykle (výjimku tvořily již zmiňované fotografické portréty) umístěn několikařádkový popisek napsaný kurzívou. Vpravo se nacházela i informace o fotografické agentuře, která snímek dodala.

4. 2. 1. 1. 2 Titulky

U většiny tiskovin jsou titulky hlavním poutačem, který má za úkol adresáta především zaujmout, informovat, ovlivnit a také mu pomoci zorientovat se v rubrikách a na stranách. Titulky patří k rámcovým složkám komunikátu a jsou součástí grafické úpravy tisku. Nejdůležitější je však jejich obsah a jazyk.

V letech 1976 – 1980 se ve sledovaném tisku vyskytovaly především titulky stručné a neúplné, aby přiměly čtenáře přečíst si celý text. Vyskytovaly se především kratší statické titulky (do tří slov bez slovesa v určitém tvaru). Často se jednalo o jednočlenné jmenné a eliptické věty, souvětí byla výjimkou. Vedle titulků se pracovalo i s nadtituly a podtitulky. Nadtituly byly tištěny méně nápadně než titul a označovaly obsah konkrétněji. Podtitulek byl složitější a naznačoval hlavní body příspěvku. Většina titulků byla jednořádkových, nicméně se vyskytovaly i dvouřádkové titulky. Mnoho titulků má obrazný charakter.

4. 2. 1. 2 Hláskosloví

Hláskosloví tištěných publicistických textů je důsledně spisovné.

4. 2. 1. 3 Tvarosloví

Tvarosloví opět používá spisovné tvary. Z mluvnické kategorie osoby se ve zpravodajství uplatňuje třetí osoba singuláru, která je prostředkem k dosažení neosobnosti a objektivitu, např. *státní statek Buštěhrad ... zpracovává* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *sjezd vyjadřuje* (RP, 2. 3. 1976, s. 1). V přímě řeči se používá třetí nebo první osoba plurálu, např. *pozorně jsme pročetli* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *kdybychom to dělali starým způsobem, ..., zaměstnali bychom spoustu lidí a nadřeli by se* (RP, 3. 3. 1976, s. 1).

Nejčastěji se vyskytuje kombinace času minulého, který je prostoupen časem přítomným, např. *pozorně jsme pročetli zprávu ústředního výboru KSSS ...zaujala hloubkou a bohatostí myšlenek ...sovětští komunisté však soustřeďují pozornost na rezervy* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *„našli jsme ho kolem půlnoci zoufalého“ vypráví zkušený cestmistr* (RP, 3. 1. 1977, s. 1).

Převládá použití rodu činného nad rodem trpným, např. *Andreje Barčáka přijal ...prezident Kubánské republiky* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *projednali otázky dalšího rozvoje* (RP, 1. 3. 1976, s. 1). *„našli jsme ho kolem půlnoci zoufalého“ vypráví zkušený cestmistr* (RP, 3. 1. 1977, s. 1).

4. 2. 1. 4 Syntax

a) Shodný atribut implicitní

Shodný atribut implicitní je jedním z prostředků stylové aktualizace. Umožňuje kondenzaci výrazů a žurnalisty je uplatňován pro svou jednoduchost, stručnost a přímou, např. *Gáblík a Kubíček vítězně* (RP, 5. 4. 1976, s. 7), *sport existenční nutností* (RP, 6. 4. 1976, s. 7), *první den sjezdového jednání* (RP, 13. 4. 1976, s. 1), *zpráva návrhové komise* (RP, 17. 4. 1976, s. 2), *zlatý pokus* (RP, 3. 3. 1980, s. 8).

b) Konstrukce s nepůvodními předložkami

Konstrukce s nepůvodními předložkami jsou jedním z kondenzačních prostředků, zajišťujících sevřenou syntaktickou stavbu. Patří mezi automatizované prostředky, např. *výsledky dosažené na poli kultury a umění* (RP, 1. 4. 1976, s. 5), *napadat na poli zahraniční politiky* (RP, 13. 3. 1976, s. 7), *v zájmu zachování míru* (RP, 14. 5. 1979, s. 1), *v duchu závěrů* (RP, 10. 2. 1978, s. 1).

c) Hromadění genitivních konstrukcí

K tomuto jevu dochází především v politickém zpravodajství. Jedná se o hromadění přenášených informací, kdy je výpověď sémanticky nasycena spoustou údajů. Vznikají lineárním řazením termínů a terminologizovaných sousloví, např. *koncert 34. ročníku mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro* (RP, 14. 5. 1979, s. 1), *obžaloba mocenských cílů amerického imperialismu* (RP, 21. 4. 1976, s. 7), *v den 95. výročí úmrtí génia české hudby* (RP, 14. 5. 1979, s. 1).

4. 2. 1. 5 Lexikum

a) Obrazná vyjádření

Obrazná vyjádření, mezi která patří vedle metafor i přirovnání, metonymie, synekdochy, personifikace aj., mají v publicistickém projevu nejen funkci informativní, ale poutají také čtenářovu pozornost (jsou víceméně stylově aktivní). Marie Čechová (2003) uvádí, že dávají jazykovému projevu živost, naléhavost a odhalují vztah autora k obsahu sdělení. Důvodem pro jejich použití je výrazová úspornost. Objevují se ve všech žánrech zpravodajských i analytických. Metaforika obrazných vyjádření publicistického stylu nebývá složitá a publicistický obraz lze většinou jednoznačně dešifrovat. Typ a motivace obrazů jsou proměnlivé a odpovídají charakteru doby.

Mezi prostředky stylové aktualizace patří nová obrazná pojmenování zesilující působení publicistických projevů. Patří sem personifikace, např. *z těch zápisníků* (zápisníky účastníků Festivalu politické písně v Sokolově) *se bude rodit další etapa politické písně*⁶¹ (RP, 1. 3. 1976, s. 1), (politická píseň) *..., aby rostla do krásy, byla hrdá, optimistická, úderná, ... , prostě účinnější, ale aby se také uměla smát a radovat*⁶² (RP, 1. 3. 1976, s. 1). Poměrně častá jsou i různá přirovnání, např. *dobře vedená kronika se může stát pokladnicí našeho příštího propagandistického působení* (RP, 4. 3. 1976, s. 5), *každá ta událost je zářivou pochodní* (RP, 1. 3. 1976, s. 3), *jednají s Francií jako s protektorátem* (RP, 2. 3. 1976, s. 7), *antisovětsí harcovníci nejsou osamělými jezdci* (RP, 13. 3. 1976, s. 7), *dramatická kresba pařeníště násilí, vykořisťování a hněvu*. (RP, 1. 4. 1976, s. 5), *..., jejichž místo v našich dějinách je poznamenáno pečetí zrady* (RP,

⁶¹ Jedná se o nepravou personifikaci, protože zde nedošlo k zosobnění pojmu zápisník, ale k metonymickému posunu (zápisníky účastníků). V tomto kontextu se sloveso *rodit* (původně přivádět na svět, nést plody) stává metaforou, protože je použito v přeneseném významu ve smyslu dát vzniknout něčemu novému (další etapě politické písně).

⁶² V tomto případě byla vytvořena celá řada personifikací. Využit byl i ustálený obrat *děvče roste do krásy*, v němž slovo *děvče* bylo nahrazeno slovem *píseň*, čímž došlo k aktualizaci.

22. 3. 1976, s. 3), a metonymie, např. *olympijské novostavby Moskvy se po skončení her nestanou, „mrtvými památníky“* (RP, 17. 3. 1976, s. 8).

Aktualizovaná obrazná vyjádření podléhají při častém opakování postupné automatizaci a výsledkem jsou obrazná vyjádření vžitá a opakující se, např. *novou tvář dostane sportovní areál* (RP, 17. 3. 1976, s. 8), *Namibie v poutech apartheidu* (RP, 8. 3. 1976, s. 6), *pouta kolonialismu* (RP, 1. 3. 1976, s. 3).

V denním zpravodajství se běžně používá zestručňující metonymie, např. *Pentagon se pustil do roztrubování této lži* (RP, 13. 3. 1976, s. 7), *světová rovnováha by prý neunesla více Angol* (RP, 13. 3. 1976, s. 7). Ještě oblíbenější je tento postup ve zpravodajství sportovním (velmi často se používá v titulcích), např. *Zůstane Ostrava bez porážky?* (RP, 1. 4. 1976, s. 8), *Kladenští využili příležitosti* (RP, 3. 3. 1976, s. 8), *skiboby touží být olympijským sportem* (RP, 5. 3. 1976, s. 8), *úspěch našeho mládí* (RP, 2. 3. 1976, s. 8), *přijelo i naše mládí* (RP, 1. 3. 1976, s. 8).

Časté užití opakujících se výrazů vede k jejich lexikalizaci, popř. ke vzniku ustáleného obrazného rčení. Nejvíce ustálených obrazných spojení nalézáme ve sféře politické, např. *ostřejší americký kurs* (RP, 17. 3. 1976, s. 7), *Spojené státy (americké) nastupují tvrdší kurs* (RP, 17. 3. 1976, s. 7). Některá už považujeme za novinářská klišé, např. *politika uvolňování napětí* (RP, 17. 3. 1976, s. 7), *politika mírového soužití* (RP, 17. 3. 1976, s. 7), *politika k snižování napětí* (RP, 13. 3. 1976, s. 7). Obrazná vyjádření mohou získat i terminologickou povahu, např. *studená válka* (RP, 17. 3. 1976, s. 7).

b) Módní výrazy a výrazy odrážející dobu vzniku

Jedním z úkolů denního tisku je přinášet aktuální zpravodajství. Vznikají tak pojmenování poplatná době vzniku. V daném období se užívají téměř mechanicky. Často se jedná o výrazy původně používané v politice, kultuře aj., které jsou později přeneseny do publicistiky. Některé mohou vznikat přímo v publicistické sféře. Mezi výše popsané výrazy⁶³ patří: novinářská klišé, módní slova a publicismy.

Josef V. Bečka (1992) považuje za klišé obraty oťrelé, jejichž původní osobitá aktualizací hodnota se vytratila a je patrná již jen na formě (většinou to bývá metafora), ale už ne na působivosti, neboť se automatizovaly. V publicistice má termín klišé užší význam. Je to výraz s plně ustáleným obrazovým podkladem, ale s rozmanitým slovním vyjádřením. Jsou charakteristická pro politické vyjadřování a

⁶³ Hranice mezi těmito výrazy je velmi neztetelná, rozdíly mezi nimi se mnohdy stírají, pojmenování přecházejí z jedné skupiny do druhé, a proto je velmi obtížné určit, kam vlastně náležejí.

odtud pronikají do publicistiky. Počet klišé není velký, ale početný je výskyt různých formulací a obměn formulací, v nichž se dostávají do kontextu (tzn. ustáleno zůstává jen jádro obrazu, a to vstupuje do rozmanitých spojení). Klišé podporují sklon k frázovitosti

Mezi často užívaná novinářská klišé⁶⁴ v letech 1976 – 1980 patřilo slovo *zápas*, *boj* (pův. utkání zbraněmi, vojenský zápas). V tisku se ho často užívalo ve smyslu nevojenského zápasu, úsilí (zpravidla kolektivního) o dosažení něčeho, přemáhání někoho či něčeho anebo také ve významu snahy o překonávání rozporů, nesnází, např. *ostrý předvolební boj* (RP, 17. 3. 1976, s. 1), *mezinárodní boj proti imperialismu* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *rozvinul se rozhodný zápas proti všem formám vykořisťování* (RP, 26. 3. 1976, s. 6), *boj národů za osvobození* (Mf, 9. 5. 1976, s. 1), *k dalšímu zápasu za bohatší a šťastnější život* (SS, 1. 5. 1976, s. 3), *boj o megawatty* (RP, 8. 6. 1977, s. 3).

Dalším oblíbeným výrazem byla *cesta* (pův. nepřilíš široký pruh země upravený pro chůzi nebo jízdu, ale i pohyb za nějakým cílem - cestování). V novinových článcích vyjadřovala způsob, směr nebo prostředek nějaké činnosti, nějakého jednání, např. *cesty k dosažení tohoto cíle* (Mf, 5. 5. 1976, s. 3), *jít cestou míru a pokroku* (Mf, 9. 5. 1976, s. 1), *cesta socialistické výstavby* (RP, 26. 3. 1976, s. 6), *na cestě k nové etapě* (RP, 17. 3. 1976, s. 7), *volby otevřely cestu k sjednocení* (SS, 1. 5. 1976, s. 2), *po společné cestě socialistických přeměn* (SS, 1. 5. 1976, s. 2).

K novinářským klišé patřila i *úloha* (pův. úkol, povinnost, poslání) ve smyslu účasti na veřejné činnosti, např. *hrát úlohu „světového proroka“* (RP, 3. 6. 1977, s. 6), *vedoucí úloha strany* (RP, 10. 6. 1977, s. 1), *úloha lidu v naší společnosti* (RP, 10. 2. 1978, s. 4), *roste úloha národních výborů* (RP, 17. 2. 1978, s. 1), či *úkol* (pův. něco, co je určeno k vykonání, stanovená práce a její rozsah), který vyjadřoval poslání nebo činnost konající se v zájmu společnosti, např. *úkoly budou splněny* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *úkoly jsou splnitelné* (SS, 4. 3. 1980, s. 1), *je před námi tedy úkol* (Mf, 5. 5. 1976, s. 3), *ne všude se tohoto úkolu zhostili* (RP, 5. 3. 1976, s. 2), *plnění hospodářských a politických úkolů* (RP, 9. 2. 1978, s. 5).

Klišé *štít* (pův. část staré výzbroje nošená na levé ruce a sloužící jako ochrana těla proti ráně) ve smyslu ochrany, záštity, které bylo podle **Josefa V. Bečky** (1973) dříve časté, se již příliš nevyskytovalo, např. ..., *jehož je Varšavská smlouva štítem* (RP, 14. 1. 1979, s. 1), *o štít vzorných služeb* (RP, 9. 8. 1978, s. 5).

⁶⁴ Při definice významu jednotlivých klišé jsme se opírali o jejich výklad ve **Slovníku spisovného jazyka českého** (1989).

Za módní slova se považují takové výrazy, které rozšiřují svůj původní význam, hodí se do množství spojení a dávají autorovi možnost se rychle a pohotově vyjadřovat.

Mezi jinými patří do této skupiny slovo *iniciativa* ve smyslu podnětu, popudu, např. *iniciativa* (RP, 1. 11. 1977, s. 1), *iniciativa v cukrovarech* (RP 1. 11. 1977, s. 3), *do čela iniciativy* (RP, 11. 2. 1978, s. 1), *nesččetné iniciativy* (RP, 14. 5. 1979, s. 1), *využívání iniciativy* (RP, 9. 2. 1978, s. 5), *hlavní směr iniciativy* (RP, 10. 2. 1978, s. 1), *iniciativa havířů, energetiků a plynárenů* (RP, 10. 2. 1978, s. 1). Dále pak *rezerva* ve smyslu zásoby, zálohy, např. *na rezervy ukazují rozdíly* (RP, 10. 2. 1978, s. 5), *zkvalitnit přípravu kádrových rezerv* (RP, 10. 2. 1978, s. 1), *odhalování rezerv* (RP, 10. 2. 1978, s. 1), či *základna* označující souhrn podmínek, které se staly podkladem pro něco, např. *reálná základna* (RP, 14. 5. 1976, s. 1), *na vzájemně výhodné a rovnoprávné základně* (RP, 9. 2. 1978, s. 7), *pracující palivoenergetické základny* (RP, 10. 2. 1978, s. 1).

Publicismy tvoří specifickou vrstvu výrazových prostředků. Jedná se o slova nebo slovní spojení, jejichž užití je pro funkční styl publicistický typické⁶⁵, např. *trend ... zvyšování* (RP, 3. 3. 1980, s. 3), *bilance výsledků* (RP, 15. 3. 1976, s. 1).

Pro noviny sledovaného období bylo charakteristické i opakování hesel doby, které sloužilo jako prostředek vyjadřující loajalitu politice KSČ a zároveň dokládá dobovou zakotvenost, např. *Ať žije první máj!* (RP, 1. 5. 1976, s. 1), *Směle, s odhodláním do další práce* (RP, 3. 5. 1976, s. 3), *Rozvíjíme odkaz vítězného května* (RP, 7. 5. 1976, s. 1), *Ať žije den osvobození naší vlasti!* (RP, 8. 5. 1976, s. 1), *K novým tvůrčím činům!* (SS, 1. 5. 1976, s. 1), *Za mír a štěstí* (SS, 3. 5. 1976, s. 1), *Po boku SSSR za mír a socialismus* (SS, 8. 5. 1976, s. 1), *Cestou socialismu* (SS, 10. 5. 1976, s. 2), *Přehlídka svobodné mírové práce* (Mf, 3. 5. 1976, s. 1), *Manifestace důvěry a lásky* (Mf, 3. 5. 1976, s. 3).

Velmi často se politická hesla užívala ve dnech státních svátků (oblíbeným svátkem dobového tisku byl Svátek práce 1. května nebo Den vítězství 8. 5.), při příležitosti významné státní návštěvy ze SSSR či při jiných význačných a výjimečných událostech. Mnohá z těchto hesel byla graficky zvýrazněna v horní části titulní strany novin (obvykle za pomoci červené barvy a tlustého písma).

⁶⁵ Ačkoli jsou publicismy pro funkční styl publicistický typické, v analyzovaných materiálech jsme se setkávali spíše s novinářskými klišé a módními výrazy. Domníváme se, že je to důsledek doby, v níž žurnalistická sdělení vznikala, která přála spíše frázovitosti.

c) Frazeologické obraty a jejich modifikace

Frazeologické obraty, mezi něž patří i rčení, úsloví, přísloví a pořekadla, jsou spjata s obrazností výrazu. Pro frazeologismy obecně platí jistá ustálenost, ale pro frazémy ve stylu publicistickém je příznačná výrazná proměna a specifická funkce, aby neztratily stylovou aktivitu, a tím schopnost plnit ovlivňovací funkci. Automatizaci lze zabránit inovacemi frazémů, včetně přísloví, rčení a pořekadel, která jsou uplatňována v nových souvislostech. **Bečka** (1973) rozlišuje frazeologické obraty intenzifikační, verbalizační a rčení.

Frazeologismy intenzifikační vznikají ustálením slovních spojení, v nichž základní slovo je zesíleno výrazem, jenž vyjadřuje vyšší míru jeho významu. Většinou jsou původu lidového a mívají formu přirovnání. V novinách se ale spíše dává přednost obratům s intenzifikujícím přídavným jménem, např. *drastická opatření* (RP, 15. 3. 1976, s. 6), *obrovský kus práce* (RP, 5. 3. 1976, s. 5), *vřelá podpora* (RP, 2. 3. 1976, s. 7), *přispělo velmi silnými písněmi* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *vyšší forma dělby práce* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *projevovat hlubokou vděčnost SSSR* (RP, 1. 3. 1976, s. 3), *velkolepý nástup* (RP, 1. 3. 1976, s. 3), *mimořádný zájem* (SS, 3. 3. 1980, s. 1).

Frazeologismy verbalizační vznikají za situace, kdy je potřeba uvést ve výpovědi podstatné jméno abstraktní do dějového vztahu. V denním tisku jsou časté, protože zvyšují pohotovost výrazu. Můžeme rozlišit obraty se slovesy znamenajícími pohyb, např. *překonávat odpor* (RP, 3. 1. 1977, s. 1), *uvést do chodu* (RP, 10. 2. 1978, s. 2), obraty se slovesy abstraktními v obrazném užití, např. *naplnit se ruchem* (SS, 4. 3. 1980, s. 3), *slavit úspěch* (RP, 3. 1. 1977, s. 8), *těšit se pozorností* (RP, 9. 2. 1978, s. 8), obraty se slovesem míti, např. *mít ohlas* (SS, 4. 3. 1980, s. 3), *mít příležitost* (RP, 10. 2. 1978, s. 1) a obraty se slovesy, jež znamenají slovní nebo jiný projev, např. *vyložit stanovisko* (RP, 9. 2. 1978, s. 7).

Rčení na rozdíl od obratů intenzifikačních a verbalizačních tvoří nedělitelný celek. V analyzovaných materiálech jsme mimo jiné narazili na rčení slovesná, např. *mít čistý štít* (RP, 3. 1. 1977, s. 3), neslovesná, např. *na první pohled* (RP, 13. 6. 1979, s. 1) a na rčení literárního původu, např. *inter arma silent musea – mezi zbraněmi mlčí múzy* (RP, 9. 2. 1978, s. 5).

Pro styl publicistický je příznačná proměna frazémů. Mnohé frazeologické obraty procházejí inovacemi a přispívají tak k aktualizaci vyjádření, např. již uvedený ustálený obrat (politická píseň) ..., *aby rostla do krásy* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *liga má vysoké obrátky* (RP, 1. 3. 1976, s. 8), *jiná země, jiné mravy* (RP, 10. 2. 1978, s. 2).

d) Výrazy zobecňující sdělení

Vedle tendence žurnalistiky informovat věcně a výstižně se objevuje i tendence užívat vyjádření neurčitá, povšechná, vágní, obecně shrnující. Jde o zneurčitění propozice. Důvodem k použití neurčitých sdělení můžeme být podle **Marie Čechové** (2003) autorova neznalost konkrétních údajů, nebo vědomá snaha zachovávat určité zásady diplomacie. Často užívaná zobecňující sdělení nabývají charakteru fráze. Jedná se o prostředky automatizované, např. *západní sdělovací prostředky byly donuceny uznat* (RP, 1. 4. 1976, s. 6), *široké vrstvy* (RP, 15. 3. 1976, s. 6), *nejreakčnější síly* (RP, 14. 5. 1979, s. 1), *síly, které se snaží* (RP, 14. 5. 1979, s. 1), *síly míru a pokroku* (RP, 3. 1. 1977, s. 1), *obchodní činitelé* (RP, 9. 2. 1978, s. 7).

e) Parenteze specificky publicistické

Patří mezi prostředky stylové aktivizace, protože vnášejí do stylu publicistických projevů bezprostřednost sdělení, naléhavost argumentu, závažnost agitace a projev ožívují. V parentezích se objevuje i postoj autora.

Specificky publicistické parenteze vyjadřují postoj jiných mluvčích. Adresátovi buď připomínají obecné, veřejné mínění, např. *říká se, že historie je dobrá učitelka* (RP, 17. 3. 1976, s. 7), *..., že ne všude se tohoto úkolu zhostili, jak se říká, na jedničku.* (RP, 5. 3. 1976, s. 2), *jak je všeobecně známo, vláda prezidenta Cartera ...* (RP, 9. 2. 1978, s. 7), *je známé, že například hitlerovci* (RP, 10. 2. 1978, s. 6), nebo se dovolávají svědectví jiného pramene, a to konkrétního, např. (první tajemník tatarského oblastního výboru KSSS Fikrjat Tabejev) *... řekl, že zpráva o činnosti ústředního výboru předložená sjezdu je „novým přínosem k teorii a praxi vědeckého komunismu“.* (RP, 1. 3. 1976, s. 1), *..., když prohlásil (soudruh Boris Ponomarjev): „Praxe potvrzuje, že každý krok na cestě rozvíjení sovětsko-amerických vztahů na vzájemně výhodné a rovnoprávné základně sloužil zájmům nejen našich dvou zemí, ale zájmům všech národů“* (RP, 9. 2. 1978, s. 7), *jak podotkla sovětská delegace, „s dobrými slovy o míru“...* (RP, 9. 2. 1978, s. 7), *„Proč řidiči tak lehkomyšlně hazardují se svými životy?“ často se ptají banskobystričtí cestáři.* (RP, 3. 1. 1977, s. 1).

Zvláštním typem jsou ty parenteze, které buď uvozují přímou řeč, nebo kterých se užívá při předávání již jednou někým vyřčené myšlenky. Většinou se jedná o prostředky stylové aktivizace. Připomínkou myšlenek významných lidí či odvoláním se na trvale platné hodnoty získávají informace na autentičnosti. Zvýrazněna je tímto

způsobem i získávací a přesvědčovací funkce. Uváděné parenthézy bývají často spojovány s uplatňováním výroků jiných, obvykle konkrétních osob, např. *Našli jsme ho kolem půlnoci zoufalého*“ vypráví zkušený cestmistr Josef Mesík. „*Netušil prý, že ta cesta dolů je tak zrádná. Když jsme ho vytáhli, div nás nelíbal. Sněhu všude plno, mrzlo a on neměl s sebou ani lopatku, ani řetězy na pneumatikách.*“ (RP, 3. 1. 1977, s. 1).

f) Kontaktní prostředky

Podporují získávací a uvědomovací funkci publicistiky. Patří mezi ně imperativy, nejčastěji pro 1. osobu plurálu, např. *přičiňme se všichni* (RP, 3. 1. 1977, s. 1), *překonejme sami sebe* (RP, 18. 1. 1977, s. 1).

Kontakt je spíše simulován přes syntax užitím různého druhu vět (věty tázací, zvolací, přací, zvl. řečnické otázku), např. *Může každý studovat, co chce?* (RP, 9. 2. 1978, s. 3), *Kde je pravda!* (RP, 9. 2. 1978, s. 3), *Kde se stala chyba?* (RP, 10. 2. 1978, s. 4), *Kam spěje vývoj?* (RP, 11. 2. 1978, s. 8), *Zaútočíme na limity ME?* (RP, 18. 2. 1978, s. 8), *Čí je to zájem* (RP, 7. 1. 1977, s. 2).

g) Využití jazykových prostředků z jiných útvarů a polotvarů národního jazyka

Základem jazyka publicistiky je neutrální spisovný jazyk. Výrazové prostředky z jiných vrstev spisovného jazyka (např. prostředky knižní, hovorové) a prostředky za hranicemi spisovného jazyka se stávají v publicistice příznakovými a funkčně vystupují jako prostředky stylově aktivní.

V žurnalistických sděleních jsme se mimo jiné setkali s prostředky knižními, např. *harcovníci* (RP, 13. 3. 1976, s. 7), *ne všude se tohoto úkolu zhostili* (RP, 5. 3. 1976, s. 2), *vzájemné vztahy zkalují* (RP, 9. 2. 1978, s. 7), s historismy, např. *cestmistr* (RP, 3. 1. 1977, s. 1.), a s prostředky hovorovými, např. *vzájemné vztahy ... otravují* (RP, 9. 2. 1978, s. 7).

h) Metajazykový charakter vyjadřování

Metajazykový charakter vyjádření odráží jisté hodnotící metajazykové uvědomění autora, které lze v textu graficky naznačit. Užití uvozovek naznačuje uvědomělý postoj pisatele ke zvolenému výrazivu, popř. je vyjádření v uvozovkách přisuzována určitá funkce. Uvozovky tuto funkci signalizují a zdůrazňují. Jde o stylovou příznakovost jako zřetelnou stylovou aktualizaci jazykového prostředku. Uvozovky upozorňují na určitý záměr autora nebo na možné vznikající konotace

Autoři používají uvozovek u výrazů a spojení, pro která je charakteristická jistá příznakovost, jež je vyčleňuje z textu. Novináři si jsou vědomi jejich jisté nevhodnosti ke stylizaci oficiálního textu nebo vědomí nenáležitosti k publicistickému stylu při tvorbě publicistických textů, např. *silnice je místy „vyhoblována“ až k asfaltu* (RP, 3. 1. 1977, s. 1), *o následcích novoročních „oslav“* (RP, 4. 1. 1977, s. 2), *tento neradostný výsledek „přivítání“ nového roku* (přivítání nového roku zraněními, která byla způsobena neopatrným slavením) (RP, 4. 1. 1977, s. 2).

V. REKLAMA A INZERCE

Encyklopedie praktické žurnalistiky (1999) označuje za reklamu v masových médiích jakoukoli placenou formu veřejného oznámení určeného k podpoře prodeje, koupě, nájmu výrobku či služby a k propagaci věci, myšlenky nebo k vyvolání jiného účinku žádaného zadavatelem reklamy.

V širším smyslu je reklama zastřešujícím pojmem pro inzerát a článkovou či plošnou inzerci. V užším pojetí zahrnuje inzerci pouze tzv. řádkovou inzerci (inzerát), která nemá komerční charakter a označuje nabídku nebo zájem o zboží, službu pro osobní potřebu. Reklama má v tisku obvykle své vyčleněné rubriky a stránky, nebo vychází v podobě samostatných příloh. Je-li zařazena mezi novinářské texty, pak by měla být jasně odlišena titulkem i graficky a opatřena inzertním číslem. Pro tisk, rozhlas a televizi je inzerci nezbytným zdrojem příjmů.

Bartošek (1997) rozděluje reklamu podle typu média, v němž se uplatňuje, na televizní, novinovou a rozhlasovou. Vzhledem k zaměření práce se blíže zmíníme pouze o novinové reklamě. Tento typ není příliš agresivní, pokud není reklama umístěna např. na titulní nebo na redakční straně. Novinová reklama je mimořádně oblíbená, protože výroba reklamních textů i jejich doprava k adresátům jsou rychlé a levné.

Cílem reklamy je podle **Světlany Čmejrkové** (2000) podat co nejstručnější informaci o produktu, probudit ve veřejnosti zájem o zboží, ovlivnit rozhodování adresátů a zároveň připomenout značku, firmu, dobrou pověst, tradici (udržet produkt v povědomí případného zákazníka). Reklama vytváří iluzi, že mezi produkty a službami jsou zásadní rozdíly a že spotřebitelům správná volba pomůže vyřešit podstatné problémy.

Právě svou funkcí informativní společně s funkcí persvazivní jsou, jak uvádí **Marie Čechová** (2003), texty reklamy spojovány s publicistickým stylem. Za informativností a persvazivností reklamních textů však bývá patrná komercialita jejich původce. Překročí-li přesvědčování přijatelnou mez, pak dochází k manipulaci s příjemcem a k vnucování nabídky.

Reklamní strategie je podle **Bartoška** (1997) důsledně vypracována. Reklama je dobře plánována v čase, ve využitých prostředcích, v zaměření na cílovou skupinu a na místa, kde má působit. Apeluje na rozum, na pocit jistoty, pohody a úspěchu, na vyšší

emoce i na základní lidské motivy (pudy, vášně, instinkty). Kompozice sdělení se řídí modelem AIDA. První fáze modelu (A – attention – pozornost) má přilákat pozornost, následuje vzbuzení zájmu (I – interest), které vyvolá touhu opatřit si nabízené zboží (D-desire), což vede k činu (A – action).

Reklamní sdělení utvářejí, aktualizují a užívají stereotypy, protože pomáhají publiku snadněji přijmout hlavní poselství reklamy. Používané reprezentace svými významy odkazují k myšlenkovým a hodnotovým soustavám (ideologiím), k institucím a k určitým verzím reality, a tak reklama určitým způsobem reprezentuje klíčové prvky dané kultury. Spolu s výrobky, obrazy a hodnotami prodává reklama celkový životní styl, v jehož rámci existuje.

Není to však jen výrazová stránka jazyková, kterou reklama pro dosažení svých cílů využívá. Přinejmenším stejnou měrou se v ní uplatňuje i grafika (v televizi a rozhlase se může využít i hudba).

Nedílnou součástí periodického tisku tvoří vedle reklamy i krátké útvary zpravodajského typu, které nazýváme inzeráty. Jedná se o modelové vyjádření v podobě stručné zprávy osobitého stylu, která zveřejňuje poptávku či nabídku. Obvyklé jsou i inzeráty seznamovací. Inzerát se pohybuje mezi stylem publicistickým a administrativním a vyznačuje se jazykovou strohostí, heslovitostí vyjádření a značným množstvím zkratk.

V. I. REKLAMA VE SLEDOVANÉM SOCIALISTICKÉM TISKU

Ve sledovaných denících (Rudé právo, Svobodné slovo a Mladá fronta) se v letech 1976 – 1980 uplatňovala klasická reklama, jejímž primárním cílem bylo informovat spotřebitele o nabídce zboží. Inzerce byla vždy soustředěna na jednu (popř. dvě strany) určitou stranu a neprolínala se celými novinami, jako je tomu u současného tisku. Je zjevné, že se tehdy reklamě nepřikládala taková důležitost a nevěnovala se jí tak masivní pozornost.

Ve srovnání s dnešním stavem se podoba reklamy v socialistickém tisku jeví jako nevýrazná a neoriginální. Nevyužívá všech možných prostředků, kterými by mohla na potenciálního zákazníka působit. Na první pohled je patrné, že postrádá barevnost (výjimkou je inzerce v Mladé frontě, kde se vedle barvy černé uplatňovala i barva oranžová, jejíž použití ale bylo náhodné, nesledovalo žádný záměr a neplnilo žádnou reklamní funkci). I s grafikou pracovala reklama umírněně. Sdělení byla uzavřena do černého rámečku. Používala se rozdílná velikost a typ písma, text býval doplněn znaky

inzerujících podniků a občas se vyskytl malovaný obrázek výrobku či symbol (sluníčko, srdce, vykřičník).

Informační funkce se výrazně projevovala v uvedení cen jednotlivých produktů. Potenciální spotřebitel se v inzerci také dozvěděl, kde si může vybraný výrobek zakoupit.

Významné místo měly na stranách věnovaných inzerci vyhrazeny inzeráty, které se nacházely v rubrice s názvem „Malý oznamovatel“.

ZÁVĚR

Diplomová práce „K jazyku a stylu událostí let 1976 – 1980 v českých denících (Rudé právo, Mladá fronta, Svobodné slovo)“ se, jak již její název napovídá, zabývá v širším slova smyslu žurnalistikou.

V socialistickém Československu dominovala ve sledovaných letech totalitní žurnalistika sovětského typu. Noviny měly plnit především funkci výchovnou a agitační, teprve pak následovala funkce informativní. Významnou roli hrála také cenzura.

Důraz na správnou politickou výchovu a agitaci dokresluje i charakter fotografií v novinách. Převažovaly (pomineme-li fotografie sportovní) především fotografie ilustrační a fotografické portréty (zejména významných stranických funkcionářů), fotografické aktuality se vyskytovaly v mnohem menší míře. Za nižším počtem tohoto typu fotografií však nestojí pouze vládnoucí politický systém, ale i úroveň tehdejší techniky.

Jedním z konkrétních úkolů práce bylo porovnat hodnocení událostí v soudobém tisku s postoji, které k nim zaujímá současná historiografie. Při tomto srovnání se velmi jasně ukázalo černobílé vidění světa oficiálními místy socialistické společnosti reprezentované výše zmíněnými deníky. Svět byl tehdy zřetelně rozdělen na dva tábory, dobrý – Východ a špatný – Západ. Bipolarita se začala ještě více zdůrazňovat po roce 1979, kdy selhala jednání o odzbrojení mezi USA a SSSR.

Díky této perspektivě mohl dobový tisk předkládat svým čtenářům nezpochybnitelná a nenapadnutelná stanoviska a postoje. Dnešní historikové se nicméně k řadě tehdejších událostí tak jednoznačně nestaví, mnohdy se s názory prezentovanými v socialistickém tisku zcela rozcházejí. Jednostranné chápání světa se odrazilo především v politickém zpravodajství, které postrádalo jakoukoli pluralitu názorů a různé úhly pohledu. Typická je naopak názorová shoda. Obsah zpravodajských textů je tak ve všech denících stejný, liší se pouze po formální stránce.

I zpracování a vnější vzhled novin odráží uniformitu celé společnosti. V průběhu sledovaných pěti let (od r. 1976 – 1980) neprošly žádné z uvedených listů výraznou změnou, pouze Mladá fronta upravila název své přílohy.

Stereotypnost, jednotvárnost a podobnost navíc můžeme pozorovat i u jednotlivých deníků, které se od sebe navzájem ani po formální stránce příliš neodlišovaly. Shodovaly se jak v ceně, sobotním vydáváním přílohy, tak v počtu stran.

Odlišná byla pouze pondělní vydání Mladé fronty a Svobodného slova, která, v reakci na sobotní vydání rozšířené o přílohu, obsahovala pouze šest stran namísto obvyklých osmi.

Drobné rozdíly můžeme najít v grafice a v užití barev. Nejvíce inovací prokázala v tomto směru Mladá fronta, pro niž byla charakteristická výraznější barevnost (pravidelně kombinovala černou a oranžovou barvu v titulcích a v reklamě), hravost s různými typy písma (libovolně nakládala s velkými a malými písmeny na začátku rubrik) a rovněž častější použití fotografií. Nápaditější a odlišná byla také hlavička její titulní strany. Progresivnější pojetí tohoto deníku zřejmě souviselo s cílovou skupinou čtenářů, které byl určen, což se odrazilo i v jejím přívlastku (Mladá fronta).

Každé noviny měly vyhrazeny konkrétní stránky pro témata z různých oblastí (politické zpravodajství, publicistika, kultura, reklama, sport). Ať již čtenář otevřel jakýkoli deník, téměř vždy v něm našel obdobné tematické rozdělení. Výjimkou je Svobodné slovo, které mělo druhou stranu netypicky určenou pro zahraniční zpravodajství. Rovněž věnovalo téměř dvě strany reklamě, což také nebylo u zbývajících dvou deníků obvyklé. Jak uspořádání, tak výskyt rubrik byl v těchto novinách nejpravidelnější a nejstabilnější, nicméně jejich počet byl nejmenší. Svobodné slovo se blížilo po formální stránce více Rudému právu než Mladé frontě.

Noviny Rudé právo byly listem nad jiné autoritativním. Počtem svých výtisků patřily mezi nejčtenější. Jakožto reprezentant a nositel oficiální propagandy obsahovaly často různá komuniké, zpravodajství o návštěvách ze spřátelených zemí aj. Pro tento deník se stal charakteristický úvodník na titulní straně, kde měl pevně vyhrazené místo. Nechyběl v žádném vydání a měl svoji stálou a nezaměnitelnou strukturu.

Zpravodajská sdělení uveřejňovaná ve sledovaném tisku odpovídala duchu doby, vyznačovala se sklonem k frázovitosti a užíváním fixních obrátů a klišé (v tomto směru vynikly především příspěvky Rudého práva). Texty mnohdy nepřinášely žádné nové informace, ale stále dokola opakovaly postoje oficiálních míst, čímž manifestovaly svoji loajalitu ke stávajícímu vládnoucímu politickému režimu.

Noviny podrobovaly přísné kritice zejména kroky kapitalistického světa. Mířila-li kritika do vlastních řad, pak byla případná pochybení označována za dočasná a napravitelná. Nikdy se však nejednalo o omyly socialistické společnosti nebo problémy vyvolané stávajícím politickým systémem, nýbrž šlo o selhání jednotlivce nebo o „nepřátelské jednání buržoazních živlů“.

Dobová zakotvenost se projevila nejen ve zpracování témat, ale i ve výběru jazykověstylistických prostředků. Jak již bylo zmíněno výše, charakteristická byla především novinářská klišé, módní slova a ustálená obrazná rčení. Mezi jedno z nejméně používaných slov patřil *boj*, který se užíval v bezpočtu slovních spojení a je výstižným příkladem jedné z myšlenek komunistické ideologie, a sice že jedinec je pouhou součástí většího celku. Správný politický postoj se utvrzoval a formoval opakováním hesel doby.

Vzhledem k tomu, že všechny analyzované texty a články spadají do funkčního stylu publicistického, nepřekvapí značný výskyt prostředků charakteristických pro tento styl. V žurnalistických sděleních se projevuje snaha po stylové aktivizaci, ale i po modelovosti vyjádření.

Automatizaci jazykového vyjádření napomáhají především novinářská klišé, módní výrazy, publicismy, ustálená obrazná rčení či frazémy. Vyjmenované prostředky pomáhají novinářům při vzniku sdělení, protože jim usnadňují formulaci myšlenek, a přispívají k rychlejší tvorbě textů a článků.

Zájem čtenáře podněcují však prostředky stylové aktivizace, které jsou vytvářeny obměňováním již stabilizovaných výrazových prostředků. Novináři často užívají neobvyklá obrazná vyjádření, jejichž metaforika není příliš složitá, aby se nechala jednoznačně dešifrovat. Rovněž frazémy jsou podrobovány různým inovacím.

Rychlost výstavby žurnalistických sdělení a zároveň jejich prostorová ohraničenost nutí autory používat prostředky kondenzace vyjádření. Dochází tak k hromadění genitivních konstrukcí či k používání shodného atributu implicitního.

Stereotypnosti vyjádření se novináři brání i použitím titulků. Ve sledovaném období se používaly především titulky stručné, statické a neúplné, protože měly čtenáře přimět přečíst si celý text.

V závěru práce jsme se stručně zmínili i o reklamě, která však nehrála v socialistickém tisku tak významnou úlohu, jako je tomu dnes. Inzerce byla vždy vyhrazena příslušná strana, popř. strany. Jednalo se o reklamu klasickou, jejímž hlavním úkolem bylo případného zákazníka informovat o výrobku.

Cílem této diplomové práce bylo podat charakteristiku předních celostátních československých deníků (Rudé právo, Mladá fronta, Svobodné slovo) v letech 1976 – 1980. Zaměřili jsme se na všechny roviny a snažili jsme se postihnout významné znaky typické pro žurnalistiku tohoto období.

SEZNAM LITERATURY

- BARTOŠEK, J. *Jazyk současné české politiky*. Olomouc: FF UP, 1993.
- BARTOŠEK, J. *Žurnalistika. Úvod do studia*. Olomouc: FF UP, 1997.
- BEČKA, J. V. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992.
- BEČKA, J. V. *Jazyk a styl novin*. Praha: Novinář, 1973.
- BEČKA, J. V. *Sloh žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986.
- BURTON, G. a JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 1997.
- ČECHOVÁ, M. *Čeština – řeč a jazyk*. 2., přeprac. vydání. Praha: ISV, 2000.
- ČECHOVÁ, M. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003.
- ČMEJRKOVÁ, S. *Reklama v češtině. Čeština v reklamě*. Praha: Leda, 2000.
- DANEŠ, F. *Kapitoly z praktické stylistiky*. Praha: Orbis, 1955.
- DEFLEUR, M. L. a BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, S. J. *Teorie masové komunikace*. Praha: UK, 1996.
- FIDELIUS, P. *Kritické eseje*. Praha: Torst, 2000.
- FIDELIUS, P. *Řeč komunistické moci*. Praha: Triáda, 1998.
- GILBERT, F. a LARGE, D. V. *Konec evropské éry. Dějiny Evropy 1890 – 1990*. Praha: Mladá fronta, 2003.
- HAVRÁNEK, B. a JEDLIČKA, A. *Stručná mluvnice česká*. 26. vyd. Praha: Fortuna, 2002.
- CHLOUPEK, J. *Stylistika češtiny*. Praha: SPN, 1991.
- JEDLIČKA, A. *Spisovný jazyk v současné komunikaci*. 2. vyd. Praha: UK, 1978.
- JEDLIČKA, A. *Základy české stylistiky*. Praha: SPN, 1970.
- JELÍNEK, M. *O jazyku a stylu novin*. Praha: Rudé právo, 1957.
- KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995.
- MCNAIR, B. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004.
- MENCL, V. *Křížovatky 20. století: světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách*. Praha: Naše vojsko, 1990.
- MISTRÍK, J. *Štylistika*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985.
- OSVALDOVÁ, B. a HALADA, J. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999.
- OSVALDOVÁ, B. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001.
- PAVERA, L. a VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Olomouc, 2002.

PEČENKA, M. a LUŇÁK, P. *Encyklopedie moderní historie*. 3. vyd. Praha: Libri, 2002.

PERNES, J. *České dějiny v datech*. 2. vyd. Praha: Albatros, 2003.

Příruční mluvnice češtiny. Karlík, P. a Nekula, M. a Rusínová, Z. (eds.). Praha: Lidové noviny, 2003.

ROBERTS, J. M. *Dvacáté století. Dějiny světa od roku 1901 do současnosti*. Praha – Plzeň: Pavel Dobrovský – BETA a Jiří Ševčík, 2004.

Spisovná čeština a jazyková kultura. Havránek, B. a Weingart, M. (eds.). Praha: Melantrich, 1932.

Slovník spisovného jazyka českého I - VIII. Havránek, B. (ed.). Praha: Academia, 1989.

ŠMILAUER, V. *Nauka o českém jazyku*. Praha: SPN, 1972.

Časopisy a sborníky

BARTOŠEK, J. Novinové titulky. In Nebeská, I., Macurová, A. (eds.). *Jazyk a jeho užívání*. Praha: FF UK, 1996, s. 251 – 264.

BARTOŠEK, J. K jazyku reklamy a politiky. In Jaklová, A. (ed.). *Komunikace – styl – text*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKÁRNA, 2006, s. 67 – 71.

BINAR, L. Integrace poznatků a opírání se o autority jako princip publicistické tvorby. In Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 158 -161.

ČECHOVÁ, M. Kulturní frazeologie současné komunikaci. *NŘ 76*, 1993, s. 179 –183.

ČECHOVÁ, M. a KARHANOVÁ, K. K recepci kulturních frazémů v současné komunikaci. *NŘ 78*, 1995, s. 138 – 144.

ČECHOVÁ, M. Dynamika frazeologie. *NŘ 76*, 1993, s. 179 – 183.

ČECHOVÁ, M. Prostorové motivy ve frazémeh. *NŘ 90*, 2007, s. 113 – 122.

ČMEJRKOVÁ, S. Když pohřeb, tak do země, když svěžest, tak beze mne. *NŘ 76*, 1993, s. 184 – 191.

HAUSENBLAS, O. Tendenčnost a manipulace. In Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 164 – 166.

HLAVSA, Z. K jazykovědné analýze komunikace v hromadných sdělovacích prostředcích, *SaS 51*, 1990, s. 124 – 130.

HLAVSA, Z. K persvazivním prostředkům české publicistiky. In Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 149 – 154.

- HORÁLEK, J. Manipulace se slovy, manipulace mysli v publicistice. In Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 155 – 158.
- CHLOUPEK, J. Dialektika stálého a proměnného v publicistickém stylu. *SaS* 39, 1978, s. 317 – 319.
- JÍLKOVÁ, H. Reklamní slogan jako osobitý produkt komunikace. In Jaklová, A. (ed.). *Komunikace – styl – text*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKÁRNA, 2006, s. 73 – 76.
- JUNKOVÁ, B. Kulturní frazeologie v současné české publicistice. In Jaklová, A. (ed.). *Komunikace – styl – text*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKÁRNA, 2006, s. 87 – 91.
- KARHANOVÁ, K. Funkce mezitextového navazování v novinách. *SaS* 60, 1999, s. 19 – 36.
- KVÍTKOVÁ, N. K přesvědčovací funkci v textech revolučního období po 17. listopadu 1989. *NŘ* 74, 1991, s. 199 – 207.
- LOTKO, E. Texty politické propagandy a jazyková kultura. In Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 107 – 109.
- MACHÁČKOVÁ, E. K sémanticko-syntaktické výstavbě novinových titulků. *SaS* 45, 1985, s. 215 – 222.
- MINÁŘOVÁ, E. Stylová podoba současné reklamy. In Karlík, P., Krčmová M. (eds.). *Jazyk a kultura vyjadřování. Sborník M. Jelínkovi k pětasedmdesátinám*. Brno: MU, 1998, s. 57 – 62.
- MINÁŘOVÁ, E. Obrazná vyjádření ve stylu publicistickém. In Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 181 – 184.
- MITTER, P. K novým složeninám v současné psané české publicistice (na základě NSČ 2). In Jaklová, A. (ed.). *Komunikace – styl – text*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKÁRNA, 2006, s. 93 – 97.
- STICH, A. K textové výstavbě publicistických projevů. In *Stylistické studie I*. Praha: ÚJČ ČSAV, 1974, s. 55 – 94.
- ŠLOSAR, D. Jazyk totality a jazyk dneška. In Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 110 – 113.

ZIMOVÁ, L. Co sblíží publicistiku s reklamou. . In Jaklová, A. (ed.). *Komunikace – styl – text*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKÁRNA, 2006, s. 77 – 81.

Internetové zdroje

Československé řády a vyznamenání [online]. Informace o řádech a vyznamenáních [cit. 9. 3. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.vyznamenani.net/?page_id=11>.

Rudé právo [online]. Wikipedie [cit. 9. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.encyklopedie.seznam.cz/heslo/192740-rude-pravo>>.

Mladá fronta [online]. Wikipedie [cit. 9. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.encyklopedie.seznam.cz/heslo/212573-mlada-fronta>>.

SCHRABAL, J. *Osudy melantricha. Slovo už není svobodné* [online]. Newyorské listy (New York Herald) [cit. 9. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.newyorkelisty.com/nyl/melantrich/SlovoUzNeniSv.html>>.

PROLETÁŘI VŠECH ZEMÍ, SPOJTE SE!

1978
STŘEDA 3
KVĚTEN

RUDÉ PRÁVO

ORGÁN ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

ČÍSLO 103 — ROČNÍK 68 (Právo lidu ročník 81) CENA 50 HALERŮ

Rádost a hrůza nad úspěchy, které jsou výsledkem třicetileté vítězné cesty, sebevědomí a optimismus tvářejí socialistických přeměn a irtvých hodnot vyznačovaly charakteristickou atmosféru našich letokladrů prvomájových průvodů, zosobňující radostný horizont našeho dneška a zřetelně delší perspektivu šťastných zítřků celé naší socialistické vlasti. Projel se v ní vzrůst a oddanost revolučnímu odkazu Vítězného února, rozhodnutí všestranně prosazovat do života program XV. sjezdu KSČ, další rozvíjet pevné, neotřesitelné spojení se Sovětským svazem a dalšími zemmi socialistického společenství. Měla výrazný internacionální charakter. Náměrnou oddálost, zvláště pak ústředních oslav, se stala přítomnost hrdinů kosmu.

Prvomájové oslavy proběhly však spontánně nejenom v Praze, ale i ve všech krajských a okresních městech, ve více než 900 místech republiky. Byla to velikolepá a radostná přehlídka budouvntelských síl naší země.

A právě v onom masovém souhrnném společenství prvomájové manifestační, spojilji lidé jednotně vůle a činu, si znovu naléhavě uvědomujeme, že naše perspektivy nevypádnou o nic méně revolučního elánu, hrděvntnosti a vědoměho štáti, nežli ona povznášející doba slavného února 1948, jehož vítězství vývoji vzpomínáme. Za uplynulé období jsme dosáhli dobrých výsledků, obzvláště však docílili ještě lepších. Naši lidé se přesvědčují, že každý úspěch dosažený v budování socialistické společnosti otevřel další nové možnosti spojené a využitelné výsledky soudobé vědeckotechnické revoluce, se stále hlubší aplikovatelnou vědy, zvykováním technické úrovně výroby a rozvojem výroby a tím systematického zlepšování životních a pracovních podmínek pracujících. Na každém z nás záleží. Každý z nás má důležité místo ve společnosti a svůj díl odpovědnosti.

Naproti vědním pracujících si je toho plně vědoma, obětavě a iniciativně pracující škola a plně se podílí na rozvoji naší socialistické vlasti. Vyniká tak v každodenní práci politiku Komunistické strany Československa, která je jejich politikou, neboť vyjadřuje jejich potřeby a zájmy. Tato politika se rok od roku stále hlouběji přesvědčuje, jak se realizace této politiky projevuje ve zvyšování životní úrovně nejširších vrstev občanů, v prohlubování sociálních jstot, v rozvoji socialistické demokracie.

Stalo se již krásnou tradicí, že v slavných májových dnech vzdáváme hold právě a obětavě práci a všem jejím tvůrcům. Jim také hlumočil poděkování vysoké úcty ve svém prvomájovém projevu generální tajemník ÚV KSČ prezident ČSSR souhrnně Gustáv Husák, který mj. uvedl: »Časopisy uplynulých dvou let ukazují, že sjezdem schválené cíle nacházejí plnou podporu dělníků, družstevních rolníků, inteligence, našich žen i mládeže, všech pracujících, kteří tento program svou každodenní obětavou prací proměňují v život. Na společném štáti a rozkvět naší socialistické vlasti aktivně podílejí všechny složky Národní fronty, prohlubuje se a upňuje jednotu tříd a sociálních vrstev, národů i národností, která je základem vnitřní jednoty a sociálního zřízení. Chceme proto vyjádřit upřímný dík jim, kteří svým úsilím v závodech, na polích i na všech dalších pracovištích úspěšně k dosaženým výsledkům.«

Letošním prvomájovým oslavám věnuje nezapomenutelnou pečel část hrdinů prvního kosmického letu s mezinárodní posádkou, sovětských kosmonautů Jurije Romaněnka, Georgije Grečka a Alexeje Gubareva a československého se-kosmonauta Vladimíra Remka, kteří podali názorný důkaz, co znamená spolupráce socialistických zemí ve vesmíru, důkaz síly proletářského internacionálního společenství. Vstup československého občana do kosmu dokumentuje věrně a nerozborně přátelství našeho a sovětského lidu a jednotu boje socialistického společenství.

Průběh protikladů k tomu je situace v současném kapitalistickém světě, přechází hlubokou všeobecnou krizi, jež se stále pronikavěji promítá do perspektivy této společnosti. Současné období přináší další a další ty o tom, že kapitalismus není s to vytvořit sociální podmínky důstojné pro pracující. Hluboká, všeobecná krize zachvacuje ve většině kapitalistických zemí všechny oblasti života: ekonomiku, politiku, ideologii a kulturní, postupující demoralizace společnosti, neustálý růst sociálních ch nejistot. To vše urychluje revoluční proces. Jak dokazuje masová hnutí na letištních

KOSMONAUTI NA NÁVŠTĚVĚ
Srdečné uvítání

Přijetí na Bratislavském hradě • Členové mezinárodní posádky a památky osvoboditelů a hrdinů Slovenského národního povstání

BRATISLAVA 2. května (Od našich zpravodajů, zpr.) — Letičte se změnilo v rozkvetlou jarní ionku. Mávátko v rukou dětí. Transparenty, vlajky, srdečné ovace. Tak přivítali v úterý obyvatelé Bratislavy vzácné hosty — účastníky prvního společného kosmického letu v rámci programu Interkosmos — letce-kosmonauti hrdiny SSSR a ČSSR Vladimíra Remka, Jurije Romaněnka, Georgije Grečka, Alexeje Gubareva a velitele přípravy kosmonautů Střediska J. Gagarina, dvojnásobného hrdinu SSSR letce-kosmonauta Vladimíra Satalova, které ve slovenské metropoli doprovází tajemník ÚV KSČ Josef Havla a vedoucí oddělení ÚV KSČ Eugen Turzo.

Letce-kosmonauty přivítali na Bratislavském letišti členové představenstva

...Bylo to jenom několik rychle ubíhajících minut při druhém zastavení kosmonautů na náměstí Jána Kollára, kam přijeli v otevřených vozzech. Vítěz je zde stopadesátiletý ovrubý Bratislavský obrod, pracující podniků Slovnaft, Hydrotav, Pozemní stavby, Stavodistribúcia, Doprastav, Československá plavba dunajská.

Do jásavé atmosféry, již hlavní město SSR Bratislava vítá hrdiny kosmu, dobře zapadají i temperamentní lidová hudba a tance souboru Technik ze Slovenské vysoké školy technické i Fyzná dechovka Bratislavských spojářů.

Těch obrázků a dojmů bylo nespočet. Pro rozkvetlou Bratislavu májových dnů to byl další den, který se zapíše se její slavné historie.

Projevy přátelství a obdivu také provázely kosmonauty po celou cestu

Po celé trase jim mávali na pozdrav pracující a mládež Bratislavy. Před zimním stadionem, kde se shromáždily tisíce pracujících a mládeže s kylicemi červených rožň a karafát, pastrobarvých měvátok a transparentů, se musela kolona vesmírného kvarteta aspoň na chvíli zastavit. Gestu jim zatarasila taneční skupina studentů z Vysoké školy ekonomické. Dvěčtveř v krojích je přivítala kylicemi červených rožň a karafát, chlebem a solí i račanským vínem. Potom jim přivítali představitelé Bratislavského obvodu, pracující Chemických závodů J. Dimitrova, Tesly, Figery. Výzkumného ústavu svářčského a dalších průmyslových podniků; závodů a institucí, jakož i studenti Vysoké školy ekonomické, gymnázií a odborných škol i žáci ze základních devítiletých škol.

**duchu jednoty
vůle a činů**

SPION

TRÁŘI VŠECH ZEMÍ, SPOJTE SE!

1977
SOBOTA 24
PROSINEC

UDĚ PRÁVO

STŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

GENA I KIN

Příjemné prožití vánočních svátků členářům a spolupracovníkům přeje redakce

Foto RP - E. LITKA

Aktivní práce roste společně bohatství

DREM I NOCI

... (text continues) ...

Pokoj lidem dobré vůle

Vánoční stromek a myšlenkových vláken, stříbrný žetel, svíčky bílykavé. Sjejí se auty, letadly i vlakem. U stolu je jich rok od roku víc.

Babička na dědu si v slzách zavzpomíná. V postýlce dítěte sladce druhý vnuček. Proč právě dnes nám vít v komíně anténu zlámal jako vlnový smyč?

Spěli se lidé k rodnému krbu. Ústřední topení je k čertu zahřívá. Z látky obyčejného v divadelním klubu se mělná vyloupá teď lidský zvláček.

ARNO KRAUS

Důsledná mírová politika SSSR

Ópovědi generálního tajemníka ÚV KSSS L. Brežněva na otázky zpravodaje listu Pravda

MOSKVA 23. prosince (ČTK) - Agentura TASA zveřejnila odpovědi generálního tajemníka ÚV KSSS, předsedy politbyroa Kyprijana Andropova na otázky zpravodaje listu Pravda.

«Je důležité, v závěru roku 1977, vzájemně si být vstřícnými a přátelskými,» řekl Andropov. «Vzhledem k tomu, že v roce 1978 budou pokračovat jednání o snížení strategické zbrojní výzbroje, je důležité, aby se strany vzájemně podporovaly v úsilí o dosažení mírových cílů.»

Andropov se také dotkl otázky, zda se SSSR bude držet mírové politiky. «Mírová politika SSSR je důsledná a nezměnitelná,» řekl. «Máme zájem o mírovou spolupráci a o snížení zbrojní výzbroje.»

DEN NAŠÍ VLASTI

VEŠTERNÁ PÉČE O DĚTI

... (text continues) ...

NEZTRAGÉDI ČAS

... (text continues) ...

TRASA A NA OBZORU

... (text continues) ...

Tresty fotbalu

... (text continues) ...

hra

... (text continues) ...

N 34 S.M.

6 KVĚTEN 1976 ■ ROČNÍK XXXII ■
mladá fronta
 PRAHA čtvrtěční
 50 HALÉŘO ■ ČÍSLO 107 (9640) ■

Pěkný příklad stavby mládeže svazků z Tesly Rožnov

Střecha pro drobotinu

V Severomoravském kraji se v posledních dvou letech narodilo vždy okolo 20 000 dětí, což je vzhledem k poměrně nízké porodní mortalitě, která se pohybuje kolem 10 na tisíc žen, vskazuje na to, že v budoucnu bude v naší zemi stále více dětí. Největší problém v tomto ohledu představuje péče o děti, které jsou v nelehké situaci. Mladá fronta se snaží pomoci těmto dětem a jejich rodičům. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

SPOLNĚT NA SEBE

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

KAZDA SUKA DOBRA

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

PŘIJETÍ NA HRADĚ

Větrnice v okolí Lanškrouna v Středočeské republice. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

TELEGRAFICKY

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

Delegace SSSR v Praze

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

SVĚT O OBCHODU

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

NÁSE ŠESTKA PRO ŽM

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

Kladení věnců na Orlanech, v Dólblicích a v Kobylicích

PAMÁTKE PADLÝCH HRDINŮ

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

Záruka naší jistoty

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

UDÁLOSTI PŘED JEDENÁCTICETI LETY

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

Národní ceny uděleny

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

ZEMĚNĚ HŘABCA

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

Pomníčky rozkvetlé rudými šálky

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

PŘÍDE DRÁŽDANSKÁ OPERA

Členové mládežnických svazků z Tesly Rožnov se snaží zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. V rámci svého programu realizuje různé projekty, které mají za cíl zlepšit životní podmínky dětí v nelehké situaci. Jedním z těchto projektů je stavba střešních domků pro drobotinu. Tyto domky jsou postaveny v klidných lokalitách a slouží jako místo, kde děti mohou trávit svůj volný čas a zároveň získat potřebnou péči a podporu. Stavba těchto domků je velkou výzvou pro mládež svazky z Tesly Rožnov, které se snaží splnit svou povinnost vůči dětem. Každý z těchto domků je pečlivě vybaven a poskytuje dětem všechny potřebné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Mladá fronta se těší na spolupráci s dalšími organizacemi a jednotlivci, kteří chtějí pomoci těmto dětem.

V Praze v pátek 4. června 1976

Ročník XXXII a Číslo 132 = 50. let.

Svobodné slovo

LIST ČESKOSLOVENSKÉ STRANY SOCIALISTICKÉ - NOSITEL ŘÁDU PRÁCE

Ve šláchetě atletů a v síle družstva byly konstruktivně vyloženy nátky pro zdárnou přípravu na světové mistrovství. Těmto nátkům se účastní i členové družstva, kteří se připravují na světové mistrovství v atletice v roce 1977. Jedním z nich je Klementina Gutwirthová, která se připravuje na světové mistrovství v atletice v roce 1977. Jedním z nich je Klementina Gutwirthová, která se připravuje na světové mistrovství v atletice v roce 1977.

Nová iniciativa v plnění závěrů XV. sjezdu KSČ

Sdruženými silami

PRAHA (re) — Politické úloze a hospodářské a sociální rozvoje pro léta 1976-80, vytyčené XV. sjezdem KSČ, představují pro každého z nás úkol. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

KOLEKTIVNÍ ÚLOHY A ÚLOHY KAŽDÉHO Z NÁS. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

O rozvoji průmyslu

PRAHA (re) — Za účelů urychlení rozvoje průmyslu a hospodářství je třeba, aby každý z nás přispěl k tomu, aby tyto úlohy byly splněny. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

Dny hutníků 1976

PRAHA (re) — Letošní „Dny hutníků“ se konají v období od 1. června do 17. června. Během těchto dnů se konají různé kulturní a sportovní akce. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

Svědectví z Tres Alamos

NEW YORK (re) — Lela Corvalán a další političtí vězni z Chile přišli do Tres Alamos, aby svědčili o svých zkušenostech. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

Přijetí na Hradě

PRAHA (re) — Prezident ČSSR N. Šedivý přijal v úterý 2. června na Hradě čestné občanství pro členy delegace z Ukrajiny. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

V Chile vězni dětí

PRAHA (re) — Čestná plukovníčka z Ukrajiny byla přijata v úterý 2. června na Hradě. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

E. Erban v Aténách

ATÉNY (re) — Předseda Československé společnosti pro studium dějin E. Erban se v úterý 2. června vydal do Atén. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

Filmový festival pracujících zahájen ve Starém Smokovci

Pro stříbrná plátna

PRAHA (re) — Ve velkém přírodním kine ve Starém Smokovci zahájil 17. června slavnostní festival pracujících. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

AKTUÁLNÍ ROZHOVOR SVOBODNÉHO SLOVA

S hlubokými zážitky

Odpovídá úřední tajemník Čs. strany socialistické bratr JIŘI FLEVBK

Dotazy čtenářů funkcionářů Čs. strany socialistické se odrážejí ve svých odpovědích. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

Účastníci Vlaků družby u předsedy ÚRO

PRAHA (re) — Člen předsednictva ÚRO a předseda ÚRO J. F. Zupka se v úterý 2. června setkal s účastníky Vlaků družby. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

Zemřel F. Zupka

PRAHA (re) — ÚV KSČ, ÚRO, ÚV NF a ÚV MVD v úterý 2. června oznámily smrt F. Zupky. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

Filmový festival pracujících zahájen ve Starém Smokovci

Pro stříbrná plátna

PRAHA (re) — Ve velkém přírodním kine ve Starém Smokovci zahájil 17. června slavnostní festival pracujících. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

Z výborů FS

PRAHA (re) — Na společném schůzce v úterý 2. června se setkali členové výborů FS. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

BŘEŇSKÝ VĚSTAVNÍ AREÁL hostí nyní bezprostředně po mezinárodním letišti sportovních zbrojí až do 6. června. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

vy fotoreportérky D. Šedivé o zkušenostech Průmyslových výstav (současně také snímky z turistického výstavu) na prvních dnech obřadů do Brna. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

zmluvách. Do Brna přišli zúčastnit obřadů i zúčastníci z ostatních republik. Každý z nás musí přispět k tomu, aby tyto úlohy byly splněny.

